

Οί αναζητήσεις τῶν Ἰαπώνων

Ἔχουμε συνηθίσει μὲ τὰ πολλὰ παιχνίδια τῆς μνήμης μας, ἔστω κι ἂν τὰ πλεῖστα ὅσα δύσκολα πολὺ τὰ ξεδιαλύνουμε, καὶ μάλιστα μὲ τὸν καιρὸ μπερδεύομαστε ἀκόμη χειρότερα, ὅπως ἀποδεικνύεται συνήθως ἀπ' τὴν πορεία τῶν πραγμάτων· χάνονται εὐκόλα στὴν ροὴ τοῦ χρόνου ἢ ἴσως ἀπὸ κάπου μακριὰ μᾶς παρακολουθοῦν καὶ γελᾶνε μὲ τὶς ἀντιδράσεις μας. Αὐτὴ ὅμως φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ μοῖρα μας ὡς ἀνθρώπινα ὄντα, ἐπειδὴ ἡ ζωὴ μας κρίνεται, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, ἀπ' τὴν ἀποτελεσματικότητα τῶν ἀντιδράσεών μας, τὴν ἀτομικὴ καὶ συλλογικὴ, ἀπέναντι στὰ παρόντα καὶ παρελθόντα κι ἀπ' τὴν ὀρθὴ ἐκτίμησή τους, ὅταν συνέβαιναν τὰ γεγονότα ἢ καὶ ὅταν ἐπιχειρεῖται μὲ διάφορες ἀφορμὲς ἢ ἐπαναξιολόγησή τους. Αὐτὰ εἶναι βαρεῖα φιλοσοφία λένε μερικοὶ ἢ ἀμπελοφιλοσοφία λένε ἄλλοι, καὶ μπορεῖ νὰ ἔχουν δίκαιο καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δέ, ἀλλὰ νά, πού μερικὲς φορές, αὐτὴ ἡ ἀνυπόφορη μνήμη μᾶς παρασύρει καὶ πάλι στὰ δίχτυα τῆς· μᾶς δίδει τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἐκδικεῖται γιὰ τὴν ὅποια ἀδράνειά μας ἢ ἀμέλειά μας τὶς κρίσιμες στιγμὲς, ἀλλὰ ἐμεῖς συνήθως πάλι τὴν ἀγνοοῦμε. Ὅταν ὅμως ἀναδύονται μπροστὰ στὰ μάτια μας τὰ περασμένα καὶ τὰ ξαναζοῦμε στὶς λεπτομέρειές τους, ἐὰν διαθέτουμε τὴν κατάλληλη μνήμη καὶ εὐαισθησία, τότε βλέπουμε πολλὰ μὲ τὴν πραγματικὴ τους διάσταση...

Ἡ ψηφιακὴ τεχνολογία χαράσσει πλέον τὴν νέα ἐποχὴ τῆς ἀνθρωπότητος, κάτι πού ἔχει γίνεαι ἀποδεκτὸ ἀπὸ ὅλους, μὲ κύριο ἀντικείμενο στὶς μέρες μας, τὸ ποιὲς εἶναι οἱ σχέσεις πού ἐπιβάλλει στὴν πολιτικὴ, οἰκονομικὴ καὶ κοινωνικὴ ζωὴ· ἡ θεωρητικὴ προσέγγιση τοῦ προβλήματος εἶναι ἄλλο θέμα καὶ δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν ἀναμόχλευση τῆς μνήμης σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο, διότι αὐτὸ μᾶς ἐνδιαφέρει σὲ αὐτὴ τὴν διερεύνηση. Ἡ ἀναμόχλευση ὅμως ἀποκαλύπτει πάρα πολλὰ ἀπ' τὴν διαδικασίαν διεισδύσεως τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας στὴν Ἑλλάδα τὶς τελευταῖες δεκαετίες· τὸ ἐνδιαφέρον πολλῶν καὶ πρωτοπόρων πολυεθνικῶν ἐταιρειῶν τοῦ κλάδου, γιὰ τὸ ἐπιστημονικὸ προσωπικὸ τῆς χώρας μας καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν δυνατοτήτων του, εἶναι ὅπωςδήποτε τὸ πρῶτο, τὸ ὁποῖο δὲν ἔχει διαφύγει τῆς

προσοχής μας, ανεξαρτήτως τῶν ἐρμηνειῶν κατὰ περίπτωσιν, ἀλλὰ αὐτὰ στή συνέχεια... Ὅταν τυχαίνει μάλιστα νὰ ὑπάρχει προσωπική ἀνάμιξη στήν προσπάθεια διεισδύσεως τῶν ἐταιρειῶν αὐτῶν καὶ ἄμεση γνώση τῶν ἐπαφῶν τους, τότε ἀναδύονται πολλὰ στήν ἐπιφάνεια καὶ ἴσως πολὺ σημαντικὰ γιὰ τὶς πολιτικὲς καὶ ἄλλες ἐξελίξεις, μὲ τὶς τραγικὲς συνέπειές τους στήν τριακονταπενταετία γιὰ ὅλους μας. Κάποιες ἄγνωστες πτυχές τῆς φωτίζονται καὶ φωτίζουν πολλὰ...

Ἀφορμὴ στάθηκε ἡ εὐρεῖα συζήτηση πλέον, σὲ πολλαπλὰ ἐπίπεδα, γιὰ τὶς δυνατότητες ἐκάστης γλώσσης στήν ἐφαρμογὴ τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας· κάποιον ὑπόσχονταν ἀπὸ χρόνια, ὅτι πρέπει νὰ ἐξετάσουν τὸ θέμα, ἀλλὰ ὅλο καὶ τὸ ἀνέβαλαν, ὅλο καὶ κάτι τύχαινε, ὅλο καὶ ἀπέφευγαν τὴν διερεύνησή του σὲ βάθος, ἔστω κι ἂν σταδιακὰ ἀναγνώριζαν τὴν σημασία του· ἐπὶ δεκαπέντε χρόνια σχεδὸν γίνονται αὐτὲς οἱ συζητήσεις, μὲ διάφορες ὑπεκφυγὲς συνήθως, ἀλλὰ ἐνδιαφέρουν τώρα γιὰ τὴν ὑπογράμμισή καὶ τῆς ἀνάλαφρῆς πλευρᾶς τοῦ θέματος. Κάποια αἰτία πάντως ὑπάρχει, ὅταν διεθνῶς ἀναγνωρίζεται ἡ συμβολὴ τῶν Ἑλληνοπαίδων στήν ἔρευνα τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας, ἐνῶ ἐπιβάλλεται σὲ πολλὰ κέντρα ἐρευνῶν ἡ ἐκμάθησις τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς στοὺς ἐρευνητὲς τους· στήν Ἑλλάδα ὅμως ἔχουμε τὴν ἐπιβολὴν τοῦ μονοτονικοῦ, ὡς ἓνα ἀπ' τὰ πρῶτα νομοσχέδια τῆς πρώτης κυβερνήσεως Ἀνδρέα Παπανδρέου, μὲ μεταμεσονύκτιο μάλιστα τροπολογία, ἡ κατάργησις τῆς γεωμετρίας ὡς μαθήματος στὸ Λύκειο ἀμέσως μετὰ, ὁ περιορισμὸς ἢ καὶ ἐξάλειψις τῶν ἀρχαίων στήν ἐκπαίδευσιν καὶ ἡ κατασφυοκρίσις τῆς ἀριστείας ὡς ρετινιᾶς στήν ζωὴ, ὅπως καὶ τῆς ἱστορικῆς κληρονομίας μας...

Τὶς τρεῖς προηγούμενες δεκαετίες ἡ γνωστὴ ἐταιρεία τῆς Παλλήνης δέσποζε στήν αὐτοματοποίησιν ἢ κυβερνητικὴν, ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσαν τότε, ἢ στήν πληροφορικὴν, ὅπως τὴν βάφτισαν στήν συνέχεια, στήν χώρα μας, μὲ πολυδαίδαλες τὶς διασυνδέσεις τῆς στήν πολιτικὴν ζωὴν καὶ σὲ ἄλλα, ὅπως στὸ ποδόσφαιρο· ἦταν ἡ περίοδος ποὺ κατακτοῦσε τὸν κόσμον ἡ χρῆσις τῶν ὑπολογιστῶν, μὲ κέντρο τὴν Silicon Valley τῆς Καλλιφόρνιας καὶ προέκτασή της τοὺς προσωπικοὺς ὑπολογιστὲς. Στήν Ἑλλάδα ἦταν μάλιστα ἡ μοναδικὴ μεγάλη ἐταιρεία διεθνῶς γνωστὴ καὶ μὲ ἀναγνώρισιν τοῦ ἐρευνητικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ ρόλου της.

Στὴν δεκαετία τοῦ 1980 συνέβησαν δύο γεγονότα, ἄγνωστα εὐρύτερα· ἡ γνωστὴ κλασικὴ φιλόλογος Μαριάννα Μακντόναλντ, κόρη τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Hewlett Packard καὶ χρηματοδότης τοῦ «Ἑλληνικοῦ Θησαυροῦ», εἶχε ἔρθει στήν Ἀθήνα, Ἄνοιξη τοῦ

1984, και παρουσίασε την καταγραφή ολοκλήρου της ελληνικής γραμματείας μέχρι την εποχή του Ιουστινιανού· είχε κερδίσει τις εντυπώσεις και τους σκλάβωνε όλους όσοι την γνώριζαν, με τις γνώσεις της, την προσωπικότητά της και την απλότητά της. Ένα ξμεινε χαρακτηριστικό για την καταγραφή της ελληνικής γραμματείας, ότι οί Έλληνίδες δακτυλογράφοι, πού ηξεραν καλά ελληνικά, έκαναν πολύ περισσότερα λάθη απ' τις Ταϊβανέζες και τις Κορεάτισες, οί όποϊες δέν ηξεραν λέξη ελληνικά, αλλά δακτυλογραφοῦσαν ό,τι έβλεπαν· ή ήλεκτρονική τεχνική ήταν στην άκμή της τότε, με πρωτοπόρο την Ιαπωνία, καθως ήταν τó ενδιάμεσο στάδιο απ' την βιομηχανική στην ψηφιακή τεχνολογία και οί λαοί της Ανατολικής Ασίας, οί τίγρεις όπως τούς ονόμαζαν, ήταν άσυναγώνιστοι. Η συμμετοχή μου στην ομάδα τών ανθρώπων πού την πλαισίωσαν όφειλόταν στην έρευνα της «Καθημερινής», πριν έναν χρόνο περίπου, «Τί ελληνικά μιλάμε;» με άφορμή την καθιέρωση του μονοτονικού συστήματος και τις πολλές παρεμβάσεις του ύπουργείου Παιδείας στην γλώσσα, με άκραίο παράδειγμα -άν και συζητήθηκαν και άλλα πολλά παραδείγματα- την αντικατάσταση του χρονικού έπιρρήματος άμέσως απ' τó τροπικό άμεσα· ή διάσημη καθηγήτρια είχε διαβάσει, όπως φάνηκε, ολοκληρη την έρευνα και είχε επαινέσει την προσπάθεια, ενω συζητούσε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον την γνώμη, ότι ή προσωδία ύπάρχει και στην νέα ελληνική, όπως και ότι στο πολυτονικό σύστημα σκεπτόμαστε και μιλάμε και δέν άποδεχόταν την άποψη ότι είναι δύο διαφορετικές γλώσσες ή άρχαία και ή δημοτική...

Λίγο καιρό μετά, μάλλον έναν έναμισυ μήνα περίπου, έπισκέφθηκε την Αθήνα πολύ διακριτικά ύψηλου έπιπέδου αντιπροσωπεία τών μεγάλων ιαπωνικων εταιρειων· τήρησαν χαμηλούς τόνους στην έπίσκεψή τους και επιδίωξαν συνάντηση μόνο με την Ίντρακομ στην Παλλήνη· θα ξμεινε άγνωστη ή έπίσκεψη, αν δέν συνέβαινε ένα τυχαίο γεγονός, άφου ούτε τυπικά δέν είχαν έπαφή με την κυβέρνηση, παρὰ μόνο ελάχιστοι οικονομικοί παράγοντες και έφοπλιστές γνώριζαν την έπίσκεψη, διότι είχαν μεσολαβήσει στις συναντήσεις, έπειδή οί ίδιοι είχαν πολλά συμφέροντα στην χώρα του Ανατέλλοντος Ηλίου. Ένας δυο μάάλιστα ήταν μεγαλοδικηγόροι ναυτιλιακων στον Πειραιά κι είχαν άμεση ανάμιξη· ή αντιπροσωπεία άπετελείτο από λίγα άτομα, διευθύνοντες τών μεγαλυτέρων ιαπωνικων κολοσσων και τούς συμβούλους τους, και επέμειναν στην διερεύνηση τών δυνατοτήτων συνεργασίας τους με την Ίντρακομ, διότι είχαν άκούσει για τις έπιτυχίες της και τó πολύ καλό έπιστημονικό δυναμικό της έταρείας.

Ἡ τελικὴ συνάντηση τῆς ἀντιπροσωπείας στὴν Ἑλλάδα, μὲ δύο τρεῖς Ἑλληνες διαμεσολαβητές, ἐφοπλιστές καὶ δικηγόρους καὶ ἄλλους, ἔγινε σὲ γεῦμα στὸν «Γεροφοίνικα», ὅπου ἔκαναν καὶ τὴν ἀξιολόγηση τῆς ἐπισκέψεως· κάποιοι ἀπ’ τοὺς διαμεσολαβητές προέβησαν ἀργότερα στὴν ἐξιτόρηση τῶν διαμειφθέντων. Δὲν εἶχε συζητηθεῖ στὸν τύπο καὶ στοὺς πολιτικούς καὶ οἰκονομικούς κύκλους ἢ ἐπίσκεψη σχεδὸν καθόλου, διότι μὲ τὴν πόλωση στὰ πολιτικά, καὶ τὴν διεξαγωγή τῶν ἐυρωεκλογῶν τοῦ 1984 σ’ ἓναν μῆνα, μὲ τὶς ἀναπόφευκτες ἐξελίξεις, ἐλάχιστοι ἀσχολοῦνταν μὲ ἄλλα πράγματα· ἀργότερα ἐξομολογήθηκαν τὰ διατρέξαντα, ἴσως, ἐπειδὴ εἶχαν καὶ στιγμὲς αὐτογνωσίας κι ἔτσι μάθαμε καὶ ἀρκετὲς λεπτομέρειες τῆς ἱστορικῆς σημασίας ἐπισκέψεως, ἂν εἶχε ἄλλη κατάληξη...

Ἐλεγαν λοιπόν, ὅτι οἱ Ἰάπωνες, ὅπως τοὺς ἐξηγοῦσαν, εἶχαν ἀντιληφθεῖ ὅτι ἡ ἐποχὴ τῆς ἠλεκτρονικῆς τεχνικῆς τελείωνε κι ὅτι ἡ κυβερνητικὴ ἦταν τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας· αἰτία θεωροῦσαν τὴν ἀνεπάρκεια τῆς γλώσσης των, μὲ βάση τὰ ἰδεογράμματα, στὴν δημιουργικὴ σκέψη καὶ στὴν ἀνάπτυξη τῆς νέας τεχνολογίας. Ἐξομολογοῦνταν, μάλιστα, οἱ Ἰάπωνες ὅτι εἶχαν πλήρη ἐπίγνωση τῆς ἀδυναμίας τους καὶ αὐτὸ τὸ διαπίστωναν ἀπ’ τὴν ἀνάγκη γιὰ εἰσαγωγή λογισμικοῦ, *software*, ἀπ’ τὴν Ἀμερικὴ, τὴν μόνη πού ἔκανε τότε ἐξαγωγές, ἐνῶ στὴν παραγωγή τῶν ἐξαρτημάτων, *hardware*, ἦταν ἀσυναγώνιστοι· ἔβλεπαν ὅτι σύντομα θὰ ἔχαναν τὴν πρωτοπορία τους στὴν παγκόσμια οἰκονομία καὶ ἀναζητοῦσαν μετὰ μανίας, ὡς ἀντίβαρο τῆς γλωσσικῆς τους ὑστερήσεως, κέντρα παραγωγῆς λογισμικοῦ σὲ ἄλλες, μὲ πολιτιστικὲς ρίζες, χῶρες. Εἶχαν ἐπισκεφθεῖ τὴν Silicon Valley καὶ τὴν Γερμανία, ὅπου ὑπῆρχαν ἐπίσης ἐταιρεῖες παραγωγῆς λογισμικοῦ καὶ εἶχαν σημαντικὲς ἐπαφές μὲ τὶς μεγαλύτερες ἀπ’ αὐτές, ἐνῶ ὀλοκλήρωναν μὲ τὴν διερεύνησή τους στὴν Παλλήνη· ἦταν κατενθουσιασμένοι ἀπὸ ὅσα εἶδαν καὶ ἐξέτασαν, ἐνῶ συνήθως οἱ Ἰάπωνες εἶναι πολὺ ἐπιφυλακτικοὶ στὶς ἐκφράσεις τους: «Ἐμεῖς ἐκπλαγήκαμε ἀπ’ τοὺς χαρακτηρισμούς τους, διότι γνωρίζουμε ἀρκετὰ καλὰ τὸν χαρακτήρα τους», ἐπέμειναν στὴν ἐξομολόγησή τους οἱ παρευρεθέντες.

«Τὸ ἐπισημονικὸ δυναμικὸ καὶ οἱ ἐγκαταστάσεις τῆς Παλλήνης εἶναι καλύτερες κι ἀπὸ ἐκεῖνες τῆς Silicon Valley, κυρίως οἱ ἐρευνητές σας», ἔλεγαν χωρὶς νὰ κρύβουν τὸν ἐνθουσιασμό τους ἀπὸ ὅσα εἶδαν: «Ἐμεῖς ὑποβάλαμε συγκεκριμένους προτάσεις συνεργασίας, μὲ καλύτερους ὅρους κι ἀπὸ αὐτοὺς πρὸς τοὺς Ἀμερικανούς καὶ τοὺς Γερμανούς, ἀρκεῖ νὰ θέλουν νὰ συνεργαστοῦν μαζί μας», ἐπέμεινε ὁ Ἰάπωνας, μᾶλλον ἐκπρόσωπος τῆς Matsushita, πού μετονομάσθηκε σὲ Panasonic στὴ συνέχεια, «ἂν θυμᾶμαι καλά», διευκρίνισε ἓνας τους. «Οἱ προτάσεις προέβλεπαν, ὄχι μόνο τὴν

ἀπορρόφηση ὀλοκλήρου τῆς σημερινῆς τότε παραγωγῆς λογισμικοῦ τῆς ἐταιρείας, ἀλλὰ καὶ δεσμεύσεις γιὰ ἐπέκτασή τους σὲ πολλαπλάσιο βαθμὸ. “Ἐχετε τὶς καλύτερες δυνατότητες νὰ γίνετε ἡ *Silicon Valley* τοῦ κόσμου”», τοὺς συμπλήρωσε. «Ἐχετε περισσότερες δυνατότητες κι ἀπ’ τοὺς Ἀμερικανούς!» πρόσθεσε ἄλλος, «ἐδῶ εἶναι τὸ μέλλον τῆς κυβερνητικῆς!»

Τὸ ἀποτέλεσμα ἔχει σημασία, καθὼς δὲν ἐπηρέασε τὴν πορεία τῆς χώρας· ἡ Ἰντρακομ δὲν ἀπάντησε κἂν στὶς προτάσεις τῶν Ἰαπώνων, ἐνῶ καὶ ἡ κυβέρνησις δὲν ἀσχολήθηκε καθόλου μὲ τὸ θέμα, μᾶλλον βρῆκε εὐκαιρία τὴν ἄρνησις τῆς ἐταιρείας γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπ’ αὐτό, ὅπως καταλάβαμε ὅσοι ἀκούγαμε τὴν ἐξιστορήσις κι ἀπ’ ὅσα ἄφηναν νὰ ἐννοηθοῦν οἱ συνομιλητές μας... Κάτι βαθύτερο ἔκρυβε ἡ ἄρνησις αὐτὴ κι αὐτὸ διαπιστώθηκε ἀργότερα, ὅταν ἀκολούθησαν κι ἄλλα παρόμοια γεγονότα· ἡ ἐκ τῶν ὑστέρων ἀξιολόγησις τους ἀποδεικνύει ὅτι τίποτε δὲν ἔγινε τυχαῖα. Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πράγματι ἡ Ἰντρακομ εἶχε πετύχει τὴν ἀνάπτυξις λογισμικοῦ, σὲ πολλοὺς καίριους κλάδους τῆς πληροφορικῆς, ὅπως καὶ γιὰ τὴν χρῆσις τῶν ὀπτικῶν ἰνῶν στὴν σταθερὴ τηλεφωνία, διότι ἡ ἐφαρμογὴ τους ἦταν πολὺ φθηνότερη ἀπ’ τὴν ἐγκατάστασις δικτύων χαλκοῦ, ὑπογείων ἢ ἐναερίων· δέκα χρόνια μετὰ οἱ ὀπτικὲς ἴνες χρησιμοποιήθηκαν καὶ γιὰ τὴν κινητὴ τηλεφωνία, ἐνῶ ἀκριβῶς τὴν ἴδια ἐποχὴ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἐνωσις διέθετε τεράστια κονδύλια γιὰ τὴν ἀνάπτυξις τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας, ὅπως ὀνομάσθηκε πλέον.

Ἡ ἐπιβεβαίωσις τῆς ἐξομολογήσεως τῶν διαμεσολαβητῶν ἤρθε ἀπὸ ἄλλη πηγὴ· τὸ 2001 ἄρχισε ἡ ἐκδοσις «*Τοῦ Ἐμμελοῦς*», ὡς μία ἀπ’ τὶς πρῶτες πολιτικοῦ περιεχομένου ἱστοσελίδες καὶ ἡ προβολὴ μὲσω αὐτῆς τῆς εὐθείας διασυνδέσεως τῆς γλώσσης τοῦ ἐρευνητοῦ μὲ τὴν ἀπόδοσή του στὴν ἐργασία του· ἐπίσης ἔγινε ἡ ἔμπρακτι ἀπόδειξις τοῦ γεγονότος ὅτι αὐξανόταν ἀλματωδῶς ἡ συμμετοχὴ τῶν Ἑλληνοπαίδων στὰ διεθνῆ κέντρα ψηφιακῶν ἐρευνῶν, ὅπου εἶναι κυριολεκτικὰ περιζήτητα, ὡς ἐπιβεβαίωσις τῶν δυνατοτήτων συνθέσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Μιάμισυ δεκαετία μετὰ ἡ διασύνδεσις αὐτὴ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους σχεδὸν στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ πολλοὺς διεθνῶς, ἔστω καὶ μὲ διάφορες ἐπεξηγήσεις, ὅτι τὸ πρόβλημα μεταφέρεται στὸ μυαλὸ τοῦ ψηφιακοῦ ἀνθρώπου, ὅπως γράφει ὁ *Stephan Vial* στό, «*Τὸ εἶναι καὶ ἡ ὀθόνη*», “*L’etre et l’ecran*”, ἀλλὰ ἡ διερεύνησις του γίνεται στὶς «ἀναλύσεις» «*Τοῦ Ἐμμελοῦς*» καὶ ὄχι στὸ παρὸν πόνημα. Ἡ στάσις τῶν ὑπευθύνων κυβερνήσεών μας ὁμῶς ἀποκαλύπτει πολλὰ, κι αὐτὸ μᾶς ἐνδιαφέρει.

Η κατάρρευση του σοβιετικού συστήματος έφερε στην διεθνή σκηνή την επίσημη αναγνώριση της αμερικανικής κοσμοκρατορίας και την αποδέσμευση της τεχνικής της πληροφορικής του Πενταγώνου, μαζί με την εξάπλωση των συστημάτων επικοινωνίας του και στην εμπορική χρήση, το γνωστό πλέον διαδίκτυο· ή εποχή της ηλεκτρονικής τεχνολογίας είχε τελειώσει κι άρχισε η παγκοσμιοποίηση και η ανάπτυξη της ψηφιακής με άλματώδεις ρυθμούς. Στην Ευρώπη η εξέλιξη συνέπεσε με την επανένωση της Γερμανίας και την Συνθήκη του Μάαστριχ για την καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος, ενώ παρείχοντο αφειδώς κονδύλια για την εγκατάσταση της ψηφιακής τεχνολογίας ή πληροφορικής, όπως λεγόταν ακόμη τότε· ή Ίντρακομ κατείχε τα σκήπτρα, ενώ η ανάπτυξη άλλων εταιρειών ήταν αρκετά δύσκολη, διότι οί κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ απέφευγαν συστηματικά τις επενδύσεις στην ψηφιακή τεχνολογία, και άφησαν έντελως αναξιοποίητα τα τεράστια ευρωπαϊκά κονδύλια για τους σκοπούς αυτούς, με αποτέλεσμα την έκπτωση της χώρας μας στην τελευταία θέση στην Ευρώπη. Τα στοιχεία είναι αποκαλυπτικά, τον Ιανουάριο 2004, οί ευρωζωνικές συνδέσεις ανέρχονταν στην Ελλάδα σε 0,2%, ενώ ο μέσος όρος των ευρωπαϊκών χωρών ήταν στο 5%, και μάλιστα πολλές ανατολικοευρωπαϊκές, με πρώτες εκείνες της Βαλτικής, είχαν διψήφιο αριθμό ευρωζωνικών συνδέσεων σε σύγκριση με το σύνολο· είναι χαρακτηριστικό ότι, όταν ρωτήθηκαν οί αρμόδιοι ύπουργοί για τις καθυστερήσεις, απάντησαν απλώς, ότι «κάναμε λάθος». Τον Ιανουάριο 2010 αυξήθηκε στο 17%, με 25% της Ευρώπης, δηλαδή απείχαμε μόνο επτά μονάδες, ενώ το 2004 είμασταν 25 φορές χαμηλότερα απ' τον μέσο όρο της Ευρώπης, και το 2015 πλησιάσαμε αρκετά, 31% έναντι 32%, αλλά παραμένουμε προτελευταία χώρα διεισδύσεως της ευρωζωνικότητας στον ΟΟΣΑ, με 43,8%, με την Ουγγαρία τελευταία, 34,4%, με μέσο όρο, 85,4% και την Φιλανδία πρώτη, 138,8%, ενώ η άριστη κυβέρνηση ματαίωσε το πρόγραμμα του Αντώνη Σαμαρά, για εγκατάσταση WI- FI σε ολόκληρη την χώρα.

Τὸ κρίσιμο ἐρώτημα εἶναι ἓνα, ἔγιναν τυχαῖα ὅλες αὐτὲς οἱ καθυστερήσεις ἢ οἱ ἀβλεψίες ὡς πρὸς τὴν ἀξιοποίηση τοῦ πλέον σημαντικοῦ κλάδου γιὰ τὴν ἀπογείωση τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας; Ἀλλὰ αὐτὸ συμπληρώνεται μὲ τὰ ὑπόλοιπα: Ἦταν τόσο ἄσχετοι μὲ τὰ ἑλληνικὰ οἰκονομικὰ καὶ τὴν πολιτικὴ οἰκονομία οἱ ἡγέτες τῆς σοσιαλιστικῆς παρατάξεως; Εἶχαν γνώση τῶν ἐξελίξεων στὴν πολιτικὴ οἰκονομία μεταπολεμικὰ καὶ εἰδικότερα στὴν οἰκονομετρία καὶ στὴν κυβερνητικὴ; Παρακολουθοῦσαν τὶς διεθνεῖς οἰκονομικὲς ἐξελίξεις ἢ ὄχι; Οἱ ἀπαντήσεις δίδονται ἀπ' τὴν διερεύνηση τῶν σπουδῶν καὶ τῆς σταδιοδρομίας τῶν ἡγετῶν τῶν ἴδιων· ὁ Ἀνδρέας Γεωργίου Παπανδρέου εἶχε σπουδάσει στὸ Χάρβαρντ καὶ ἦταν στὴν πράξη στενὸς συνεργάτης τῆς ὁμάδος τοῦ Νόμπερτ Βίνερ καὶ τοῦ Τζὼν φὸν Νόϋμαν, οἱ ὁποῖοι εἶχαν βρεῖ τὴν μέθοδο *Simplex*, χάρις στὴν ὁποία θεμελιώθηκε ἡ οἰκονομετρία καὶ ὁ κλάδος τῆς κυβερνητικῆς, πὺ μετεξελίχθηκε σὲ αὐτοματοποίηση καὶ πληροφορικὴ. Μάλιστα, στὸ πρῶτο βιβλίο του στὰ ἑλληνικά, «*Ἡ στρατηγικὴ τῆς οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως τῆς Ἑλλάδος*», πὺ τὸ ἐξέδωσε ὡς σύμβουλος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ πρόεδρος τοῦ ΚΕΠΕ, χρησιμοποιοῦσε οἰκονομετρικὰ μοντέλα, ἐνῶ πολλοὶ συνεργάτες του εἶχαν φέρει τὸν νέο κλάδο στὴν χώρα καὶ εἶχαν διδάξει οἰκονομετρία σὲ ἑλληνικὰ Πανεπιστήμια.

Στὴν Ἀμερικὴ εἶχαν ἀρχίσει οἱ ἔρευνες γιὰ τὸν ρόλο τοῦ λόγου, τῆς γλώσσης στὴν ἀπόδοση, στὴν δημιουργικὴ σκέψη, τοῦ ἀνθρώπου -ἢ διατύπωση στὸ σημεῖο αὐτὸ γίνεται μὲ τὸν τρόπο πὺ ἀντιμετώπιζαν τότε τὸ πρόβλημα κι ὄχι μὲ τὴν σημερινὴ θεώρησή του-, συμπληρωματικὰ μὲ τὴν θεωρία τῆς γλωσσολογίας· ὁπότε εἶναι δεδομένο ὅτι εἶχε ἄμεση γνώση τῶν ἐρευνῶν, τουλάχιστον στὶς οἰκονομικὲς ἐπιστῆμες, διότι εἶχε χρηματίσει καὶ πρόεδρος τοῦ Οἰκονομικοῦ Τμήματος τοῦ Πανεπιστημίου Μπέρκλεϋ τῆς Καλιφόρνιας, τὸ ὁποῖο μαζί μὲ τὸ Στάνφορντ θεωρεῖται ἡ κοιλίς τῆς πληροφορικῆς καὶ τῆς Silicon Valley, δύο δεκαετίες ἀργότερα. Ἡ καθιέρωση ἄλλωστε τοῦ τίτλου Silicon Valley γίνεται τὴν δεκαετία τοῦ 1980, μὲ τὴν ἀνάληψη τῆς ἐξουσίας ἀπ' τὸ ΠΑΣΟΚ στὴν Ἑλλάδα καὶ ἀποκτᾶ παγκόσμια ἀναγνώριση, μετὰ τὴν κατάρρευση τοῦ σοβιετικοῦ συστήματος καὶ τὴν ἐμπορικὴ χρῆση τοῦ διαδικτύου· ἡ παγκοσμιοποίηση γενικεύεται ὡς πολιτικὴ θεωρία καὶ ὡς μέσο τῆς ἀμερικανικῆς κοσμοκρατορίας. Ἀλλὰ αὐτὰ ἐξετάζονται σὲ ἄλλες ἔρευνες.

Τὸ γεγονός εἶναι ἓνα, εἶναι ἀδιανόητο τὸ νὰ μὴν γνώριζε ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου τὶς ἐξελίξεις αὐτὲς, τὶς ὁποῖες συζητοῦσε μὲ ἄνεση μὲ τοὺς συνομιλητές του, ἐνῶ

καὶ στὴν καθημερινή του ζωὴ τὰ ἑλληνικά του ἦταν τέλεια καὶ δὲν εἶχαν οὐδεμίαν σχέση μὲ τὴν πολιτικὴ του γλῶσσα· οὐδέποτε μάλιστα ἀπάντησε σὲ ὅσους τὸν ρώτησαν, γιατί αὐτὴ ἡ διαφορετικὴ γλῶσσα στὶς προσωπικὲς του συζητήσεις καὶ στὴν πολιτικὴ του ἐμφάνιση; Τὸ ἀντίθετο συνέβη μάλιστα, οἱ κυβερνητικὲς πράξεις ἀγνοοῦσαν παντελῶς τὶς ἐξελίξεις στὴν πληροφορικὴ καὶ στὴν γλωσσολογία, σὰν νὰ μὴν γίνονταν στὸν ἴδιο πλανήτη, ἐκτὸς κι ἂν ἀπέβλεπαν σὲ ἄλλους σκοπούς· ἄλλωστε, ἂν τὶς μελετήσῃ κανεὶς συστηματικά, βλέπει ὅτι ὅλες αὐτὲς οἱ ἐνέργειες ἐντάσσονται σὲ ἐνιαίαν λογικὴν. Ἡ διερεύνησή της ἔχει ἐνδιαφέρον.

Ἡ καθιέρωση τοῦ μονοτονικοῦ συστήματος, ἀπ' τὴν ἄλλη, ἔγινε στὶς ἀρχὲς τοῦ 1982 μὲ μεταμεσονύκτιο τροπολογία, χωρὶς προηγούμενη θεωρητικὴ μελέτη καὶ ἐνημέρωση τῆς Βουλῆς καὶ μὲ ἀνεξήγητη βιασύνη, ἐνῶ στὴν Ὀλομέλεια ἦταν παρόντες μόνο σαράντα βουλευτές· ὁ ἀρμόδιος ὑπουργὸς Παιδείας Ἐλευθέριος Βερυβάκης ἔφερε τὸ πολιτικὸ βᾶρος καὶ ἐπέμεινε στὴν ψήφιση τῆς τροπολογίας, ἐνῶ δὲν ἀνακοίνωσε οὔτε τὰ ὀνόματα τῆς Ἐπιτροπῆς πὺ εἰσηγήθηκαν τὴν μεταρρύθμιση. Ἡ Νέα Δημοκρατία ἀποχώρησε, μπροστὰ στὴν ἀντισυνταγματικὴ αὐτὴ πρόκληση, καταγγέλοντας ὅτι δὲν ρυθμίζονται τὰ προβλήματα τῆς γλώσσης, καὶ μιᾶς τῶν ἀρχαιοτέρων γλωσσῶν καὶ τῆς πλουσιωτέρας σὲ συνεισφορὰ στὴν παγκόσμια γραμματεία, μὲ μεταμεσονύκτιες τροπολογίες. Τελικὰ ψηφίσθηκε μὲ παρόντες λιγώτερος ἀπὸ τριάντα νυσταλέους πατέρες τοῦ ἔθνους.

Τὴν ἐπομένῃ ἄρχισε μὲ ὑπερβολικὴ σπουδὴ ἡ μεταγλώττιση στὴν «δημοτικὴ», μὲ ἀκραῖες διατυπώσεις, ὅλων τῶν νόμων καὶ διοικητικῶν πράξεων· ἓνα γεγονός ὅμως εἶναι χαρακτηριστικὸ, ὁ τότε πρόεδρος τῆς Βουλῆς Ἰωάννης Ἀλευράς, ἀρνήθηκε νὰ συνεργήσῃ στὴν μεταγλώττιση καὶ ἔκανε αἰσθητῶς γνωστὴ τὴν διαφωνία του. Τὰ ἀποτελέσματα εἶναι γνωστὰ καὶ δὲν ἐνδιαφέρουν τὸ παρὸν πόνημα, ἀλλὰ ἓνα ἔχει σημασία· Ὁ Ἐλευθέριος Βερυβάκης, εἴκοσι χρόνια μετὰ, ἀναγνώρισε ὅτι ἡ τροπολογία κατετέθη μὲ προσωπικὴ ἐντολὴ τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ μὲ προκαθορισμένο κείμενο, τὸ ὁποῖο δὲν μπορούσε νὰ ἀλλάξῃ. Τότε, πρόσθεσε ὅτι δὲν γνώριζέ, ὅτι τὶς ἐντολὲς τὶς ἔδιδε ὁ Λευτέρης-Σταῦρος Σταυριανὸς ἀπ' τὴν Νέα Ὑόρκη, ἱστορικός, Ἑλληνοαμερικανοκαναδὸς καὶ στενὸς φίλος τοῦ Ἀνδρέα Παπανδρέου. Ἔχουν γραφεῖ αὐτὰ καὶ δημοσιευθεῖ σὲ πολλὰ ἔντυπα καὶ στὰ πονήματα, ὅπως, «Τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο» καὶ «Ἡ σπουδὴ γιὰ τὴν γλῶσσα», ἀπλὴ ἐπανάληψη γίνεται.

Ἡ πολιτική πτυχή τῶν γεγονότων αὐτῶν ἔχει ἰδιαίτερη σημασία· ἡ παρέμβαση στήν γλῶσσα καί ἡ ἀλλοίωσή της εἶναι τὸ πρῶτο μέτρο, ἀπ' τὴν ἐποχὴ τῶν τυράννων, ὅλων τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων· ἄλλωστε καὶ ὁ Θουκυδίδης γράφει, γιὰ τὴν κατάσταση στὶς ἑλληνικὲς πόλεις κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸ πόλεμο καὶ τοὺς ἐμφυλίους σπαραγμούς τους, ὅτι, «καὶ τὴν εἰωθυῖαν ἀξίωσιν τῶν ὀνομάτων ἐς τὰ ἔργα ἀντήλλαξαν τῇ δικαίωσει», δηλαδή, μᾶς λέει ὅτι στὴ γενικὴ ἔκπτωση τῆς ἐλευθέρως πολιτικῆς πρακτικῆς καὶ τῆς ἐκλύσεως τῶν ἠθῶν, «ἄλλαξαν τὴν καθιερωμένη ἔννοια τῶν λέξεων πρὸς δικαίωσιν τοῦ πολιτικοῦ τους σκοποῦ»· ὡς ἓνα παράδειγμα ἀναφέρεται, καθὼς εἰς τὰς «ἀναλύσεις» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», ἔχει διερευνηθεῖ πληρέστερον τὸ θέμα. Ἡ διασύνδεση ὅμως τῶν γεγονότων μᾶς προσφέρει ἴσως τὸν μίτο τῆς Ἀριάδνης.

Ἡ χρονικὴ ἀλληλουχία εἶναι τὸ πρῶτο στοιχεῖο· μὲ μεταμεσονύκτια τροπολογία καθιερώνεται τὸ μονοτονικὸ σύστημα καὶ ἀλλοιώνεται ριζικὰ ἡ σύνταξη καὶ γραμματικὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Τὸ συντακτικὸ δίδει τὴν μουσικὴ ἀρμονία στήν γλῶσσα καὶ τὴν πολιτικὴ της εὐαισθησία, ὅπως τὸ ὑπογραμμίζουν ὅλοι, ἀπ' τὸν Ὅμηρο καὶ τὸν Ἡράκλειτο, Πλάτωνα, Ἀριστοτέλη, μέχρι τοὺς πατέρες τῆς ἐκκλησίας, τοὺς διδασκάλους τοῦ γένους καὶ τοὺς καλοὺς γλωσσολόγους τῆς νεώτερης ἐποχῆς· ἡ ἀποφυγὴ ἔστω καὶ ἀναφορᾶς στήν προσῳδία καὶ ἡ ἐμμονὴ στήν ἔννοια τῆς φωνητικῆς, μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι δὲν ἰσχύει τὸ πολυτονικὸ στήν δημοτικὴ, ἐκπορεύεται ἀπὸ ἄγνοια ἢ ἐσκεμμένη παραποίηση τῆς βασικῆς δομῆς τῆς ἑλληνικῆς στήν τρισχιλιετῆ πορεία της, ὅτι ἡ προσῳδία ἐκφράζεται ἀπ' τοὺς ἐλεύθερους πολῖτες, ἐνῶ οἱ δουλικῆς νοοτροπίας τὴν ἀγνοοῦν. Ἔτσι προβάλλουν, π.χ., τὴν ἐπιβολὴ τῶν καταλήξεων τῆς γραμματικῆς, ὅπως τῆς γενικῆς τὰ εἰς -εως σὲ -ης καὶ τῶν ἐπιρρημάτων ὅλων σὲ -α, εὐτυχῶς, εὐτυχᾶ, προσεχῶς, προσεχᾶ, ἀνεξαρτήτως τῆς μουσικῆς τους ἀρμονίας, τῆς προσῳδίας τους. Τετριμμένα αὐτά...

Τὸ συμπέρασμα εἶναι σαφές· ἡ ἐξαχρείωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἔγινε συνειδητὰ καὶ μὲ πολιτικὴ ἀπόφαση, τὴν στιγμὴ ἀκριβῶς ποὺ στήν Silicon Valley εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀναζήτησις τῶν δυνατοτήτων ἀξιοποιήσεως τῆς ἰκανότητος δημιουργικῆς συνθέσεως τοῦ ἐρευνητοῦ στὶς διάφορες γλῶσσες. Τὴν ἀναζήτησις αὐτὴ ἐπιβεβαίωσαν οἱ Ἰάπωνες, μὲ τὴν ἐπίσκεψή τους στήν Ἀθήνα, τοὺς ὁποίους καὶ ἔδιωξε στήν πράξη κλωτσηδὸν ἢ κυβέρνηση· ἦταν τότε στὰ πρῶτα βήματά τους οἱ ἀναζητήσεις αὐτές, ἐνῶ καὶ οἱ διασυνδέσεις τῆς πληροφορικῆς μὲ τὴν κλασικὴ γραμματεία καὶ τὴν γλωσσολογία μόλις ἀρχίζαν, ἐπειδὴ ἐλάχιστοι ἢ μᾶλλον κανένας δὲν πίστευε ὅτι ἡ ἀνθρωπότης εἰσέρχεται σὲ νέα ἐποχὴ καὶ ὅτι ὁ νέος

ἄνθρωπος δὲν ἔχει τίποτε σχεδὸν τὸ κοινὸ μὲ τὸν προηγούμενόν του βιομηχανικό. Κανείς δὲν περιμένε νὰ προβλέψει ὁ τότε πρωθυπουργὸς αὐτὲς τὶς ἐξελίξεις, αὐτὸ εἶναι γεγονός, ἀλλὰ δύο ἄλλα πράγματα ὄφειλε νὰ γνωρίζει ἄριστα καὶ τὰ γνώριζε ὅπωςδήποτε, πέραν τῆς ἐμπράκτου δεσμεύσεως τῶν Ἰαπώνων μὲ τὶς προτάσεις τους γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας: τὴν ἐμφάνιση τῆς πληροφορικῆς ὡς τοῦ δυναμικοῦ κλάδου τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας καὶ τὶς ἀναζητήσεις στὴν διασύνδεση γλώσσης, λόγου καὶ ἀποδόσεως τῆς ἐργασίας. Ἄλλωστε, ἀνεξαρτήτως τῆς κυβερνητικῆς προπαγάνδας, ἡ χώρα βρισκόταν στὸ τέταρτο ἔτος βαθειᾶς ὑφέσεως καὶ ἐθεωροῦντο εὐλογία θεοῦ οἱ ἰαπωνικὲς ἐπενδύσεις...

Ἡ ἐξαχρείωση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης δὲν ὑπάρχει καμμία ἀμφιβολία ὅτι ἀπέβλεπε στὴν ἐγκαθίδρυση ὀλοκληρωτικοῦ καθεστώτος, τὸ ὁποῖο καὶ ἐπιχειρήθηκε μὲ κάθε μέσο καὶ μὲ τὸν ἔλεγχο τοῦ τύπου ὡς συμπληρωματικὸ βῆμα· ἡ ὑπόθεση Κοσκωτᾶ ἦταν αὐτὸ τὸ πρῶτο βῆμα, ἔστω κι ἂν εἶχε ἄλλη κατάληξη, καὶ ὅσοι τὴν ἔζησαν ἀπὸ πρῶτο χέρι, γνωρίζουν ἄριστα τὶς προεκτάσεις της. Τὸ πρόβλημα ὅμως ἔχει καὶ ἄλλη διάσταση, διότι ἡ ἀνάδειξη τῆς Παλλήνης ὡς διεθνoῦς κέντρου πληροφορικῆς ἀποτελοῦσε μοναδικὴ εὐκαιρία, ὄχι μόνον γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἀνάπτυξη τῆς χώρας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν πολιτικὴ πορεία τοῦ τότε πρωθυπουργοῦ καὶ τῶν διαδόχων του· ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου εἶχε τὴν μόρφωση καὶ τὴν ἀκαδημαϊκὴ ἐμπειρία, ὅπως τὸ ὁμολογοῦσε στὶς προσωπικὲς του συζητήσεις, καὶ ὅπως ἔδειχνε ὅτι τὰ συζητοῦσε ὅλα αὐτὰ μὲ πολλοὺς φίλους του ἀπ' τὴν Ἀμερικὴ πού τὸν ἐπισκέπτονταν πολὺ συχνά, γιὰ νὰ συλλάβει τὴν ἔκταση τῶν ἐπιπτώσεων ἀπ' τὶς ριζικὲς ἀλλαγές στὴν παγκόσμια οἰκονομία. Ἄλλωστε ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἦταν ὁ μόνος πού μπορούσε νὰ λάβει στὴν κυβέρνησή του τὴν ἀπόφαση ἀποπομπῆς τῶν Ἰαπώνων, ὅπως τὸ γνωρίζουν ὅλοι ὅσοι παρακολουθοῦσαν ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὸ πολιτικὸ γίγνεσθαι τῶν ἡμερῶν. Ἐπομένως ἡ ἀπόφαση ἦταν καθαρὰ πολιτικὴ καὶ προσωπικὴ του, καὶ τίποτε ἄλλο.

Ἡ καθιέρωση τοῦ μονοτονικοῦ ἔγινε γιὰ πολλοὺς λόγους, μὲ ἐπιφανειακὸ τὴν δικαίωση μέρους τῶν δημοτικιστῶν οἱ ὁποῖοι ζητοῦσαν τὴν λύση, ὡς συμπλήρωμα πρὸς τὴν «ἀπαλλαγὴ» ἀπ' τὴν καθαρεύουσα καὶ τὴν νίκη τῆς ἀριστερᾶς καὶ τῶν προοδευτικῶν δυνάμεων· στὸ ἱστορικὸ ἀφήγημα, «Τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο», δίδεται ἡ ἀπάντηση, μέσα ἀπ' τὴν ἐξομολόγηση κορυφαίων τοῦ πνεύματος τῆς χώρας μας, ὅπως ὁ Γιάννης Μόραλης, ὁ Μαρῖνος Καλλιγᾶς, ὁ Νίκος Χατζηκυριάκος Γκίκας, ὁ Παναγιώτης Τέτσης, ὅτι πραγματικὴ τους πρόθεση ἦταν ἡ ἐπιβολὴ τοῦ λατινικοῦ

άλφαβήτου και ή εξαφάνιση τής ελληνικῆς γλώσσης, ἀφοῦ θὰ ἀπεκόπτετο ἐντελῶς ή νεοελληνική ἀπ' τήν ἀρχαία· εἶχαν γραφεῖ πολλά στόν τύπο τής ἐποχῆς, ἀλλά ἐπίσημη διαβεβαίωση δέν εἶχαμε. Ὁ ἄλλος λόγος εἶναι αὐτός πού προαναφέραμε, ή ἐπιδίωξη ἐπιβολῆς ὀλοκληρωτικοῦ καθεστῶτος, μέ προέκτασή του τήν ὑπόθεση Κοσκωτᾶ και τήν ὁμολογία τής Ἑλένης Βλάχου, μετά τήν παραχώρηση τής «Καθημερινῆς», ὅπως καταγράφεται στό δεύτερο ἱστορικό ἀφήγημα, «Ἡ σπουδή για τήν γλώσσα»· ή ἀλλαγὴ τής γλώσσας τής ἐφημερίδος, μέ τήν ἐπιβολή τής πασοκικῆς ἀλαλίας, δεύτερο γεγονός, ἦταν τὸ πρῶτο μέτρο πού ἐπιβλήθηκε ἀπ' τήν ἀνάληψη τής διευθύνσεως της τήν 2α Μαΐου 1987. Μόνο τήν προσωπική στήλη τής πρώην ἰδιοκτῆτου εἶχαν σεβασθεῖ, κι αὐτὸ ὅσο ἔγραφε ή ἴδια...

Ὁ τρίτος λόγος συμπληρώνει τοὺς δύο ἄλλους, ή ἀποφυγή τής ἀποδυναμώσεως, ὅπως τὸ πίστευαν τότε, τής κυριάρχου θέσεως τής Silicon Valley στόν κόσμο· εἴκοσι χρόνια περίπου μετά, ή Γαλλοκαναδὴ κοινωνιολόγος Σελὶν Λαφονταίν, στό ἐξαιρέτο βιβλίο της, «Ἡ αὐτοκρατορία τής κυβερνητικῆς», δίδει πλήρη ἐξήγηση τής ἀναδείξεως τής παγκοσμιοποιήσεως και τής ψηφιακῆς τεχνολογίας, ὅπως καταγράφεται στήν «ἀνάλυση» «Τοῦ Ἐμμελοῦς», «Νόμους τὰς ᾠδὰς ἡμῖν γεγονέναι». Οἱ θεωρητικοὶ στήν κορυφή τής ἀμερικανικῆς ἐξουσίας γνώριζαν τὸν ρόλο τής γλώσσης και τής μουσικῆς ἀρμονίας στήν κυβερνητική, ὅπως ὀνομαζόταν ἀκόμη τότε, ἀπ' τήν πρώτη μεταπολεμική περίοδο, και δέν ἦταν διατεθειμένοι νὰ ἀπωλέσουν τὸ κύριο ὄργανο τής παγκοσμίου ἐξουσίας τους· φυσικὰ πολὺ ὀλιγώτερον διατεθειμένος ἦταν ὁ Ἀνδρέας Παπανδρέου νὰ ἔρθει σὲ σύγκρουση μαζί τους για τὸ τόσο κρίσιμο τής κυριαρχίας τους θέμα· προτίμησε νὰ θυσιάσει τήν οἰκονομική ἀνάπτυξη τής Ἑλλάδος. Ἐπὶ πλέον, ή ἀποδοχή τῶν ἰαπωνικῶν προτάσεων σήμαινε και πλήρη ἀνατροπὴ τής ἐκπαιδευτικῆς του πολιτικῆς· ή εὐρεῖα ἐπιστροφή στό πολυτονικὸ και στόν «λογιωτατισμὸ» τής γλώσσης, κατὰ τήν ὀρολογία τῶν ἀριστερῶν, ἔγινε μιὰ δυὸ δεκαετίες μετά και μέ πανηγυρικὸ τρόπο, ὅταν ἀναγνωρίζεται ἀπὸ ὅλους ή σημασία τής δημιουργικῆς συνθέσεως ἐκάστης γλώσσης και περισσότερο τής ελληνικῆς στήν ψηφιακὴ τεχνολογία.

Ἡ ἀναφορά, ἔστω καὶ ἐν συντομίᾳ, στὴν πορεία τῆς διεθνoῦς οἰκονομίας, ὅσον ἀφορᾷ τὸ ἐμπόριο τῶν προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας, ρίχνει ἄπλετο φῶς στὸ θέμα μας· ὅπωςδήποτε δὲν ἐπιχειρεῖται ἡ ἐξαντλητικὴ μελέτη του σὲ ἓνα μικρὸ πόνημα, ἀλλὰ μᾶς ἐπιτρέπει νὰ διερευνήσουμε ἀρκετὰ τὸ πρόβλημα. Ἀρχίζουμε ἀπ' τὸ ἐξωτερικὸ ἐμπόριο προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας, *Advance Technology Products*, τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν: Τὸ 2001 εἶχαν ἐμπορικὸ πλεόνασμα 4451 ἑκατομμυρίων δολλαρίων, ἐνῶ ὅλα τὰ προηγούμενα χρόνια ἦταν κατὰ πολὺ μεγαλύτερο καὶ αὐτὸ ἦταν τὸ τελευταῖο ἔτος μὲ πλεόνασμα τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τους στὰ προϊόντα αὐτά· τὸ 2002, πάντα κατὰ τὰ ἐπίσημα στοιχεῖα τοῦ Ὑπουργείου τους Ἐμπορίου, παρουσιάσθηκε ἔλλειμμα γιὰ πρώτη φορὰ 16584 ἑκατομμυρίων καὶ ἔκτοτε βαίνει συνεχῶς αὐξανόμενο γιὰ νὰ ἀνέλθει σὲ 85619 ἑκατομμύρια τὸ 2014 καὶ 91814 τὸ 2015· δηλαδή, τὴν περίοδο τῆς ἀρνήσεως ἀπ' τὴν δευτέρη πασοκικὴ κυβέρνησις τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν κονδυλίων γιὰ τὴν ψηφιακὴ τεχνολογία, στὴν Ἀμερικὴ εἶχε σημάνει συναγερμὸς γιὰ τὴν ἀπώλεια τῆς ἀνταγωνιστικότητός τους στὴν προηγμένη τεχνολογία. Κάτι λέει αὐτό!

Ἐνα δευτέρω στοιχεῖο εἶναι ἐνδεικτικὸ τῶν προαναφερομένων ἀλλαγῶν· ἡ μελέτη, τῆς ἀρμοδίου Ἐπιτροπῆς *Comtrade* τοῦ ΟΗΕ γιὰ τὴν πορεία τῶν ἐξαγωγῶν προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας σὲ σύγκριση μὲ τὸ σύνολο τῶν ἐξαγωγῶν βιομηχανικῶν προϊόντων ἐκάστης χώρας, μᾶς διαφωτίζει ἀρκετὰ· ἡ σύγκριση τῶν *High-technology exports* στὴν *United Nations, Comtrade database*, ἐπὶ τοῖς ἑκατὸ σὲ ἀναλογία τῶν ὑψηλῆς τεχνολογίας ἐξαγωγῶν, πρὸς τὸ σύνολο τῶν βιομηχανικῶν, μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1989 καὶ 2014, δίδει πληρέστερη εἰκόνα. Κατὰ χώρα ἐνδεικτικὰ ἔχουμε, Γαλλία, ἀπὸ 16 σὲ 26, Γερμανία, 12, 16, Ἑλλάς, 2, 10, Ἰνδίες, 4, 9, Ἴρλανδία, 44, 21, Ἰαπωνία, 25, 17, Κίνα, 25, (2014, ἀλλὰ δὲν ὑπάρχουν συγκριτικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ 1989), Νότιος Κορέα, 18, 27, Ἡνωμένο Βασίλειο, 25, 21, Ἡνωμένες Πολιτεῖες, 32, 18, Εὐρωζώνη, 12, 15, Ὑψηλοῦ εἰσοδήματος χώρες, 19, 17.

Ἀπ' τὴν πρώτη ματιὰ καταλαβαίνει ὁ καθένας γιὰ τὸ τί συζητᾶμε, τὴν ἀπότομη ὑποχώρησις τῆς συμμετοχῆς τῶν παραδοσιακῶν βιομηχανικῶν χωρῶν στὸ διεθνὲς ἐμπόριο προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας, μὲ πρῶτες τὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες. Ἡ κοσμοκράτειρα τὸ 1989 κάλυπτε τὸ ἓνα τρίτο περίπου τῶν ἐξαγωγῶν τῆς βιομηχανικῶν ἐμπορευμάτων μὲ προϊόντα προηγμένης τεχνολογίας, ἀλλὰ τὸ ποσοστὸ αὐτὸ ἔπεσε στὸ 18%, ἥτοι λιγώτερο κι ἀπὸ τὸ ἓνα πέμπτο τῶν συνολικῶν βιομηχανικῶν ἐξαγωγῶν τῆς· κάτι ἀντίστοιχο συνέβη μὲ τὴν Μεγάλῃ Βρεταννίᾳ, ἐνῶ ἡ Γαλλία παρουσίασε σημαντικὴ ἄνοδο, ἀπὸ 16% στὸ 26%, ἡ Γερμανία, κάποια βελτίωσις, ἀπὸ 12% στὸ 16%, καὶ συνολικὰ ἡ Εὐρωζώνη, ἀπὸ 12% σὲ 15%, ἐνῶ οἱ

ύψηλου εισοδήματος χώρες, υποχώρηση από 19% σε 17%. Το ενδιαφέρον μας είναι ή Ελλάς και ή Αμερική, διότι από αυτές εξαρτήθηκαν οι εξελίξεις στην χώρα μας.

Τα πολιτικά κέντρα στην Αμερική γνώριζαν πολύ καλά το ποια ήταν ή σοβαρή απειλή για την οικονομία της και το πόσο εύαλωτη ήταν ή ανταγωνιστικότητα της στην ψηφιακή τεχνολογία· το βιβλίο της Σελίν Λαφονταίν είναι πλήρως διαφωτιστικό και δέν χρειάζεται ή αναφορά σε άλλες πηγές. Έπρεπε πάνω απ' όλα να διασφαλίσουν την κυριαρχία της Silicon Valley, την ανάδειξή της, και δέν ήταν διατεθειμένοι να αφήσουν μία μικρή χώρα, με πρωθυπουργό δικό τους μάλιστα, να την αμφισβητήσει και να την υπονομεύσει· έτσι μόνο εξηγείται ή άρνηση της Ίντρακομ να απαντήσει έστω στις προτάσεις των Ιαπώνων επενδυτών, σε εποχή που ήταν πρώτοι στον κόσμο στην ηλεκτρονική τεχνολογία, και ή ανοχή απέναντι στην στάση της απ' την ελληνική κυβέρνηση. Ίσως ως επιβράβευση ήρθε ή ανάδειξη της εταιρείας σε έθνικό προμηθευτή μέχρι το 2004 και στην περίοδο της συνειδητής άρνήσεώς της για επενδύσεις στην ψηφιακή τεχνολογία· ή λογική διασύνδεσή τους επιβεβαιώνεται απ' τις εξελίξεις. Μείναμε έτσι στις εξαγωγές προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας, σε απόλυτα μεγέθη, γύρω στην πεντηκοστή θέση παγκοσμίως, πολύ πίσω απ' όλες τις πρώην κομμουνιστικές χώρες, οι οποίες έρριξαν το βάρος τους στην ψηφιακή τεχνολογία και εμείς αγρόν αγοράζαμε και επιδιόμασταν στην άριστερη προπαγάνδα...

Παρά την υπονόμηση όμως και την συνειδητή διάλυση της παραγωγικής μας δομής είμαστε ή μοναδική ευρωπαϊκή χώρα με άλμα κατά πέντε φορές στις εξαγωγές μας προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας στα είκοσιπέντε χρόνια απ' το 1989 στο 2014· κάτι επέτυχαν οι επιχειρηματίες μας, παρά την υπονόμηση απ' το άριστερό κράτος. Ένα πράγμα δείχνουν όλα αυτά, το τί έχασε ή χώρα απ' την έσκεμμένη περιθωριοποίησή της στην ψηφιακή τεχνολογία και τις άπειρες δυνατότητες που έχει και τώρα, αλλά χρειάζεται να τρέξει και μάλιστα γρήγορα. Η αναφορά στις εξαγωγές προϊόντων προηγμένης τεχνολογίας σε τρία ένδεικτικά έτη μᾶς δίδει σαφέστερη εικόνα· στα προϊόντα αυτά περιλαμβάνονται όσα απαιτούν έρευνα και δαπάνες ανάπτυξεως, όπως αεροδιαστημική βιομηχανία, υπολογιστές, φαρμακευτικά, έπιστημονικά έργαλεῖα και ηλεκτρικές μηχανές:

2014, (δισ δολ.), Κίνα, 558,6, Γερμανία, 199,7, Χόνγκ Κόνγκ, 192,7, ΗΠΑ, 155,6, Σιγκαπούρη, 137,4, Ν. Κορέα, 133,4, Γαλλία, 114,7, Ιαπωνία, 101, Ήνωμενο Βασίλειο, 70,7, Ολλανδία, 70,3... Τουρκία, 2,3, Έσθονία, 1,3, Ελλάδα, 1,2, (σύνολο, 2,147 τρις δολάρια).

2000, (δισ δολ.), ΗΠΑ, 197,5, Ιαπωνία, 128,9, Γερμανία, 85,5, Σιγκαπούρη, 73,9, ΗΒ, 71,7, Γαλλία, 58,7, Κορέα, 54,3, Μαλαισία, 47, Ιρλανδία, 31,5, Μεξικό, 31,2... Χ.Κ., 5,2... Τουρκία, 1,1, Έσθονία, 0, (έκατ. δολ.) Ελλάδα, 0,744... Κίνα, 0, (σύνολο, 1,158 τρις δολάρια).

1990, (δισ δολ.), ΗΠΑ, 89,5, Ίαπωνία, 66,6, Γερμανία, 42,5, ΗΒ, 32,6, Γαλλία, 26,9, Σιγκαπούρη, 15, Ολλανδία, 12,9, Ίταλία, 11,6, Ν. Κορέα, 10,9, Καναδάς, 10,1... (έκατ. δολ.) Τουρκία, 106,8, Έλλάς, 103,6... Κίνα, 0, Χ. Κ., 0. (σύνολο, 380 δισ δολάρια).

Ἡ παράθεση τῶν ἀριθμῶν, παρ' ὅτι πρόκειται γιὰ πόνημα κι ὄχι γιὰ οἰκονομική μελέτη, ἀποκαλύπτει πολλά· ἡ Ἀμερική, μὲ πρώτη τὴν Silicon Valley, ἀπὸ κυρίαρχη τὴν δεκαετία τοῦ 1980 καὶ 1990, καλύπτει τὸ 2000, μόνις τὸ ἕνα ἕκτο τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν προηγμένης τεχνολογίας καὶ τὸ ἕνα δέκατο τέταρτο τὸ 2014, ἀφοῦ βρισκόταν στὴν τέταρτη θέση καὶ κάλυπτε μόνο τὸ ἕνα τέταρτο σχεδὸν τῶν ἐξαγωγῶν τῆς Κίνας καὶ τὸ ἕνα πέμπτο τῶν ἐξαγωγῶν Κίνας καὶ Χόνγκ Κόνγκ, διότι στὴν πράξη πρόκειται γιὰ μία οἰκονομία· τὸ 1990, ἡ Ἀμερική κάλυπτε τὸ ἕνα τέταρτο τῶν παγκοσμίων ἐξαγωγῶν προηγμένης τεχνολογίας καὶ ἡ Ίαπωνία πάνω ἀπ' τὸ ἕνα ἕκτο, καὶ τὸ 2014 ἔπесαν στὸ ἕνα εἰκοστὸ δεύτερο. Ἐκεῖνο ποῦ χτυπάει στὸ μάτι εἶναι ἕνα πρῶγμα, ὅτι ἡ πραγματικὴ αὐτὴ εἰκόνα τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου καὶ τῆς ἀνταγωνιστικότητος ἐκάστης χώρας παραμένει σχεδὸν ἄγνωστη στὴν Ἑλλάδα, ὄχι μόνο στὸν τύπο, αὐτὸς ἀπ' τὴν ἐποχὴ τοῦ Κοσκωτᾶ ἔχει ἀλλάξει ριζικὰ καὶ δὲν ἀποπνέει τὴν ἐλευθερία τῆς γνώμης, ἀλλὰ καὶ στὶς πολλὰς ἐπιστημονικὲς μελέτες, ἀκόμη καὶ τῶν οἰκονομικῶν σχολῶν. Κάποιοι μεμονωμένοι ἐρευνητὲς καὶ πρόεδροι ἐταιρειῶν ψηφιακῆς τεχνολογίας ἐπιμένουν στὶς δυνατότητες τοῦ ἐπιστημονικοῦ δυναμικοῦ τῆς χώρας μας καὶ στὴν ἀνάδειξή του στὴν διεθνή σκηνή, ὅπως φάνηκε στὴν παραγωγή λογισμικοῦ τῆς κινητῆς τηλεφωνίας, ὅπου οἱ ἑλληνικὲς ἐταιρεῖες κατέχουν τὴν πρώτη θέση παγκοσμίως καὶ τὰ συστήματά τους εἶναι περιζήτητα· ἄλλωστε μεγάλο μέρος τῶν ἐταιρειῶν προηγμένης τεχνολογίας γειτονικῶν πρώην ἀνατολικῶν χωρῶν ἀνήκει σὲ Ἕλληνες ἐπιχειρηματίες, οἱ ὅποιοι ἰδιαίτερος τὴν τελευταία ἐπταετία ἔχουν μεταφέρει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς παραγωγῆς τους ἀπ' τὴν Ἑλλάδα σὲ αὐτές.

Ἡ ἀξιολόγηση τῶν ὑπηρεσιῶν πληροφορικῆς προσθέτει πολλὰ στὶς ἐκπλήξεις μας, χωρὶς νὰ χρειάζεται νὰ παραθέσουμε ὅλα τὰ σχετικὰ στατιστικὰ στοιχεῖα, ἐλάχιστα εἶναι ἀρκετὰ γιὰ νὰ μᾶς πείσουν· τὸ 2013 οἱ ἐξαγωγὲς ὑπολογιστῶν καὶ ὑπηρεσιῶν πληροφορικῆς ἀνέρχονταν σὲ 317,2 δισ δολάρια καὶ οἱ εἰσαγωγές, 157,2. Κατὰ σειρὰ ἦταν, ἐξαγωγές, Ίνδίες, 68,2, Ίρλανδία, 51,7, Γερμανία, 23,2, ΗΠΑ, 19,3, ΗΒ, 15,4, Κίνα, 15,2, Ἑλλάς, 439, (έκατ. δολ.). Εἰσαγωγές, ΗΠΑ, 25,6, Γερμανία, 22,3, Γαλλία, 12,2, Σιγκαπούρη, 6,9, ΗΒ, 6,7, Κίνα, 5,3, Ίαπωνία, 5, Ἑλλάς, 417 (έκατ).

Ἡ παραδρομὴ ἦταν ἀπαραίτητη μᾶλλον, διότι ὑπάρχουν καὶ οἱ δύσπιστοι Θωμάδες οἱ ὅποιοι θέλουν νὰ θέσουν, «τὸν δάκτυλον ἐπὶ τὸν τύπο τῶν ἡλῶν»· ἀλλὰ, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐπιστρέψουμε στὸ θέμα μας. Οἱ φόβοι γιὰ τὴν ἀπώλεια τῆς πρωτοκαθεδρίας στὴν πληροφορική ἦταν γνωστοὶ στὴν Ἀμερική ἀπ' τὴν δεκαετία τοῦ 1980, ὅπως τὸ καταγράφει σαφέστατα ἡ Σελὶν Λαφονταὶν καὶ ἄλλοι πολλοί. Ἄλλωστε γι' αὐτὸ οἱ Ἀμερικανοὶ ἔστρεψαν τὴν προσοχή τους στὴν Ἰρλανδία, λόγω τῆς κελτικῆς γλώσσης, ἀλλὰ καὶ τῶν στενῶν σχέσεων μαζί της, διότι δὲν ἀποτελοῦσε ἀπειλή, ὅπως οἱ ἴδιοι οἱ Ἀμερικανοὶ τὴν ἀντιλαμβάνονταν, ἐπειδὴ θεωροῦν τὴν οἰκονομία της στενὰ συνδεδεμένη μὲ τὴν δική τους· φυσικὰ μέτρησαν καὶ οἱ σημαντικὲς φορολογικὲς διευκολύνσεις, ἀλλὰ αὐτὸ θεωρεῖται δευτερεῦον θέμα γιὰ τὸ ἀντικείμενό μας. Γνώριζαν ὅμως ὅτι ἔχαναν στὸν διεθνή ἀνταγωνισμό· αὐτὸ ἀποδεικνύεται ἀπ' τὸ γεγονός ὅτι τὸ 2015, πάντα κατὰ τὴν ἔκθεση τῆς Comtrade, μόνο τὸ 25% τῶν νέων καινοτόμων ἐπιχειρήσεων διεθνῶς προέρχονταν ἀπ' τὴν Ἀμερική, τὸ 32% ἀπ' τὴν Εὐρώπη καὶ τὸ ὑπόλοιπο ἀπ' τὶς ἄλλες περιοχές. Ἄλλη μία ἐπιβεβαίωση τῶν ριζικῶν ἀλλαγῶν στὴν διεθνή οἰκονομία.

Ὅσοι εἶχαν ἀσχοληθεῖ μὲ τὴν οἰκονομετρία ἀπ' τὰ πανεπιστημιακὰ τους χρόνια προδικτατορικὰ διαπίστωσαν πολὺ γρήγορα, ὅτι ἡ μέθοδος Simplex εἶχε πολλὰ κοινὰ μὲ τὴν μαθηματικὴ καὶ περισσότερο τὴν γεωμετρικὴ σκέψη τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων· ἡ διαδικασία τῆς ἀριστοποίησης, δηλαδὴ τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀρίστης λύσεως ἀπὸ ἀπειρία ἄλλων λύσεων, θυμίζει ἀρκετὰ τὴν ἀναζήτηση τῶν γεωμετρικῶν τόπων τῶν σχολικῶν μας χρόνων, ἀλλὰ μία ἀκόμη παραδρομὴ ἄς μὴν μᾶς ἀποπροσανατολίσει ἀπ' τὸ θέμα μας. Ἡ οἰκονομετρία ἐμφανίσθηκε ὡς ἡ θεωρία σὲ μεγάλο βαθμὸ τῆς ἀκριβοῦς μετρήσεως τῶν οἰκονομικῶν μεγεθῶν καὶ προσδιορισμοῦ τῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου, σὲ προσωπικὸ καὶ σὲ κοινωνικὸ ἐπίπεδο, ἐνῶ ἡ κλασικὴ πολιτικὴ οἰκονομία, σὲ ὅλες τὶς παραλλαγές της, ἦταν πολὺ θεωρητικὴ· εἶναι γνωστὲς οἱ ἐπιδιώξεις τῶν Τσαρλς Μπετελέμ καὶ ἄλλων οἰκονομολόγων γιὰ τὴν κατάστροφη τῶν προγραμμάτων οἰκονομικῆς ἀναπτύξεως μεταπολεμικά, στὴν ὁμάδα τῶν ὁποίων ἀνήκε καὶ ὁ Ἄνδρέας Παπανδρέου· τὰ περισσότερα προγράμματα, ἂν ὄχι ὅλα, ἀπέτυχαν παταγωδῶς, ὅπως ἐκεῖνα στὶς Ἰνδίες τὴν πρώτη μεταπολεμικὴ ἀπόπειρα, γιὰ ἀλματώδη ἀνάπτυξη τῆς χώρας.

Ἡ ἀναφορὰ ἔχει σκοπὸ εἰς τὸ νὰ ὑπογραμμίσαι τὴν μεσιανικὴ ἀντίληψη τῶν θεωρητικῶν τῆς οἰκονομετρίας σὲ πρακτικὸ ἐπίπεδο, συνοδευόμενη πάντα μὲ τὴν ἀπόλυτη ἐξάρτηση ἀπὸ κάποια ἀνώτερη ἀρχή· στὴν πράξη καθιστοῦσε πιὸ ἀπόλυτη τὴν ἱεραρχικὴ καὶ ἱερατικὴ δομὴ τῆς βιομηχανικῆς κοινωνίας. Στὴν δεκαετία τοῦ 1980 συνέβαινε αὐτὸ στὴν Ἑλλάδα, συμπληρωμένο μὲ τὴν καλλιέργεια τῆς προσωπολατρίας πρὸς τὸν ἡγέτη τοῦ ΠΑΣΟΚ· μόνο ἔτσι ἐξηγεῖται, ὄχι μόνο ἡ ἀπουσία ἀντιδράσεως ἀπὸ κορυφαῖα στελέχη τοῦ κυβερνῶντος κόμματος γιὰ τὴν

υπόθεση τῶν Ἰαπώνων ἐπενδυτῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀποδοχὴ ἀπ' τὰ Πανεπιστήμια, τοὺς καθηγητὲς τῶν Λυκείων καὶ τὴν Ἑλληνικὴ Μαθηματικὴ Ἐταιρεία τῆς ἀφαιρέσεως τῆς γεωμετρίας ἀπὸ μάθημα στὶς τελευταῖες τάξεις τῶν Λυκείων καὶ στὴν ὕλη τῶν εἰσαγωγικῶν στὰ ΑΕΙ ἐξετάσεων. Μέσα στὴν ὀξύτητα, ἀπ' τὸ 1984 καὶ μετὰ, τῆς πολιτικῆς ἀντιπαραθέσεως πέρασε κι αὐτὸ ἀπαρατήρητο ἀπὸ πολλοὺς ἐξ ἡμῶν στὴν καθημερινότητά μας, κι ὅταν τὸ πληροφορηθήκαμε ἦταν πιά πολὺ ἀργά· ἀπ' τὸ Γυμνάσιο ὅμως θυμόμαστε τοὺς καλοὺς μαθηματικοὺς νὰ μᾶς ὑπογραμμίζουν, ὅτι ἡ ἀλγέβρα ὀξύνει τὸν νοῦ καὶ καλλιεργεῖ τὴν εὐρηματικότητά του, ἀλλὰ ἡ γεωμετρία, καὶ περισσότερο οἱ γεωμετρικοὶ τόποι, εὐνοοῦν τὴν δημιουργικὴ σκέψη καὶ τὴν ἱκανότητα κριτικῆς.

Θυμόμαστε ὅλοι μας ὅτι ὁ Πλάτων εἶχε γράψει στὴν εἴσοδο τῆς Ἀκαδημίας, «μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω», κανένας ἀγεωμέτρητος νὰ μὴν εἰσέρχεται. Στὴν χώρα τοῦ ὁ μέγας φιλόσοφος, ἂν μᾶς παρακολουθεῖ ἀπὸ ψηλά, βλέπει ὅτι ἀλλότριες δυνάμεις μᾶς ἐπιβάλλουν ὅλους νὰ εἴμαστε ἀγεωμέτρητοι, δηλαδὴ νὰ ἔχουμε δουλικὴ νοοτροπία, νὰ ξεχάσουμε ὅτι ἡ σχολὴ τοῦ ἦταν τὸ Πανεπιστήμιο μὲ τὴν μεγαλύτερη διάρκεια ζωῆς στὴν παγκόσμια ἱστορία· μᾶς δίδαξε, καὶ αὐτὸς ὅπως ὅλοι οἱ φιλόσοφοι πρόγονοί μας, ὅτι ἡ διαφορὰ στὸ ἦθος μεταξὺ τοῦ ἐλευθέρου πολίτου καὶ τοῦ δούλου ἐστιάζεται στὴν μουσικὴ ἁρμονία, ὅπως τὴν ἁρμονία στὶς θετικὲς ἐπιστῆμες ἀποπνέει ἡ γεωμετρικὴ ἀναλογία. Θεωρεῖ τὴν γεωμετρία ὡς ἀντιστοιχοῦσα στὴν διάνοια, ἀμέσως μετὰ τὴν νόησιν εἰς τὶς κατηγορίες τῆς ψυχῆς στὴν πολιτεία του, ἂν καὶ δὲν εἶναι ἡ κατάλληλη στιγμή γιὰ τὴν παρουσίαση τῆς θεωρίας του. Ἐνα εἶναι τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἡ κατάργηση τῆς γεωμετρίας δὲν εἶναι μᾶλλον ἄσχετη ἀπ' τὴν στάση τῶν σοσιαλιστικῶν κυβερνήσεων ἀπέναντι στὴν ψηφιακὴ τεχνολογία· πέραν τῶν δεσμεύσεών τους πρὸς τὴν ὀλοκληρωτικὴ νοοτροπία τους, μὲ τὴν παρέμβασή τους στὴν γλῶσσα, ἐξυπηρετοῦσαν καὶ τὶς ἀνάγκες τῶν ἀμερικανικῶν πολυεθνικῶν, ὅπως ἐπιβεβαιώνεται ἐκ τῶν γεγονότων, γιὰ τὴν διατήρηση τῆς κυριαρχοῦ τους θέσεως στὸν κόσμο. Γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ποιοὺς νοιαζότανε;

Ἐπίλογος

Ἡ ὑπονόμευση ἐκ μέρους τῶν σοσιαλιστικῶν κυβερνήσεων τῆς δημιουργίας καταλλήλου ὑποδομῆς γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας -ἐπιβολὴ μονοτονικοῦ στὴν γλῶσσα καὶ ἀποδιάλυση τῆς σκέψεως τῶν Ἑλληνοπαίδων, μὲ παρεμβάσεις, ὅπως τὴν κατάργηση τοῦ χρονικοῦ ἐπιρρήματος ἀμέσως καὶ τὴν ἀντικατάστασή του μὲ τὸ τροπικὸ ἄμεσα, ἀφαίρεση τῆς γεωμετρίας, ἀπόρριψη τῶν προτάσεων τῶν Ἰαπώνων γιὰ συνεργασία στὴν πληροφορικὴ καὶ ἄρνηση τῆς ἀξιοποιήσεως τῶν εὐρωπαϊκῶν κονδυλίων γιὰ ἐπενδύσεις στὶς ἐγκαταστάσεις πληροφορικῆς- ἀποδείχθηκε ὅτι δὲν ἦταν καθόλου τυχαῖα, οὔτε ἦταν ἀποκλειστικὰ δική τους πρωτοβουλία· τὸ κακὸ ὅμως, ἀπὸ πλευρᾶς οἰκονομικῆς καὶ πολιτικῆς, ἔγινε στὴν χώρα. Ἐὰν εἶχαν ἀποδεχθεῖ τὶς προτάσεις τῶν Ἰαπώνων ἐπενδυτῶν ἢ Ἑλλάς θὰ εἶχε μετατραπεῖ στὸ παγκόσμιο κέντρο παραγωγῆς λογισμικοῦ, ἴσως πάνω κι ἀπ' τὴν Ἰρλανδία, τῆς ὁποίας οἱ ἐξαγωγὲς ἀνέρχονται σὲ πενήντα περίπου δις εὐρῶ ἑτησίως, ἐνῶ θὰ εἶχαν βρεῖ δουλειὰ ἑκατοντάδες χιλιάδες νέοι ἀπευθείας στὶς ἐταιρεῖες πληροφορικῆς καὶ πολλαπλάσιοι σὲ συνοδευτικὲς ἐπιχειρήσεις. Ὅσα πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια ἀκόμη φαίνονταν ὡς οὐτοπία καὶ παρουσιάζονταν ὡς ψευδαισθήσεις κάποιων ρωμαντικῶν, τώρα ἀποδεικνύεται ὅτι ἦταν ἐφικτοὶ καὶ λίαν συντηρητικοὶ γιὰ τὴν χώρα μας στόχοι· ἡ διάκριση τῶν Ἑλληνοπαίδων στὸ ἐξωτερικὸ καὶ στὶς κορυφαῖες ἐταιρεῖες τοῦ κλάδου τὸ ἐπιβεβαιώνουν...

Ὅσοι εἶχαμε ζήσει ἀπὸ πρῶτο χέρι τὶς ἐξελίξεις αὐτὲς ἢ θύμησή τους μᾶς προκαλεῖ μελαγχολία· ἡ πόλωση ἦταν τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ τῆς πολιτικῆς ζωῆς τῆς δεκαετίας τοῦ 1980, μὲ εὐθύνη στὸ μεγαλύτερο βαθμὸ τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐποχῆς. Ὁ καταλογισμὸς τῶν εὐθυνῶν δὲν ἔχει ιδιαίτερη σημασία, διότι δὲν προσθέτει τίποτε νέο στὴν προβληματικὴ μας, ἀλλὰ μερικὰ χαρακτηριστικὰ γεγονότα προσεγγίζονται ἐντελῶς διαφορετικὰ ἀπ' τὴν χρονικὴ ἀπόσταση τῶν τριῶν δεκαετιῶν. Ὁ φανατισμὸς τῆς ἀντιδεξιᾶς προπαγάνδας, μὲ τὴν κατάταξη στὴν κατηγορία τοῦ χουντικοῦ οἰουδήποτε ἀσκοῦσε κριτικὴ στὸν Ἀνδρέα Παπανδρέου, ἦταν καθημερινὸ φαινόμενο· συνέβαινε μάλιστα πολλὲς φορὲς νὰ ἀπευθύνουν τὶς κατηγορίες αὐτὲς στελέχη τοῦ ΠΑΣΟΚ κατὰ ὅσων ἀσκοῦσαν κριτικὴ, ἐνῶ ἦταν γνωστὸ ὅτι αὐτὰ τὰ στελέχη, ὄχι μόνο δὲν ἀντιστάθηκαν στὴν χούντα, ἀλλὰ καὶ διακρίθηκαν σὲ ὑψηλὲς θέσεις στὴν ἑπταετία· στὰ Πανεπιστήμια ἰδιαίτερος εἶχαν περάσει σχεδὸν ὅλοι αὐτοὶ στὴν ἀριστερὰ τὴν ἐπομένη τῆς καταρρεύσεως τῆς δικτατορίας καὶ πρωτοστατοῦσαν στὶς «διευκολύνσεις» πρὸς τοὺς φοιτητὲς καὶ στὴν σοσιαλιστικὴ προπαγάνδα. Αὐτὰ ἔπαιρναν κωμικοτραγικὴ διάσταση, ὅταν σὲ προσωπικὸ ἐπίπεδο ἦταν γνωστοὶ ὅλοι τους οἱ Νεατερντάλιοι, κατὰ τὸν Ἄρθουρ Καϊσλερ, ἀπ' τὴν μαύρη ἐποχὴ τῶν συνταγματαρχῶν.

Ὁ τρόπος ἐπιβολῆς τοῦ μονοτονικοῦ, μὲ μεταμεσονύκτιο τροπολογία, ἀποκαλύπτει τὸν φόβο τῆς κυβερνήσεως γιὰ τὴν ἐπιβολὴ του καὶ τὴν τύχη τῆς

μακροχρόνια· είναι δεδομένο ότι, εάν είχε υποβληθεί ως κανονικό νομοσχέδιο και με την κατάλληλη προετοιμασία για τόσο σοβαρό θέμα, όπως είναι η γλώσσα, ίσως θα είχε ψηφισθεί και πάλι, ίσως όχι, αλλά με τον Ανδρέα Παπανδρέου αρκετά τραυματισμένο, αν κρίνουμε απ' τις εξομολογήσεις των πρωταγωνιστών του, όπως καταγράφηκαν εις «Τὸ λατινικὸ ἀλφάβητο», ἐνῶ θα ὑπῆρχαν καὶ οἱ ἀντιδράσεις τοῦ ἀπλοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, δεμένου μετὰ τὴν γλώσσα του, τῆς ἐκκλησίας καὶ τῶν καθηγητῶν κλασικῶν σπουδῶν ἀπὸ ὀλόκληρο τὸν κόσμο. Ἡ σπουδὴ ὑποκρύπτει, ὄχι μόνον τὸν φόβο ἀπ' τις πολιτικὲς ἐπιπτώσεις τῆς εὐρείας συζητήσεως τοῦ θέματος, ἀλλὰ καὶ ἀπ' τὴν δεδομένη ἀναγνώριση τῆς ἰδιαιτέρας βαρύτητος τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας στὸν παγκόσμιον, μετὰ ἐκκίνηση ἀπ' τὸν δυτικὸν πολιτισμὸν· ἡ μεταμεσονύκτιος τροπολογία ἔδειξε καὶ κάτι ἄλλο, τὴν ἀπαξίωση τοῦ θέματος τῆς γλώσσας, τοῦ ἑλληνικοῦ λόγου, γιὰ πρώτη φορὰ στὴν τρισεχθρητῆ τουλάχιστον ἱστορία του. Εἶναι ἄγνωστο τὸ ποῖο ἀπ' τὰ δύο ἐπιχειρήματα βάρυνε περισσότερο στὴν κυβερνητικὴ ἀπόφαση, ἀλλὰ αὐτὸ ἔχει δευτερεύουσα σημασία· ὁ σκοπὸς ἦταν δεδομένος, ἡ ἀπαξίωση τῆς ἑλληνικῆς καὶ ὁ ἀφελληνισμὸς τοῦ τόπου, ὅπως ἔδειξε καὶ δείχνει μέχρι σήμερα ἡ σοσιαλιστικὴ ἐκπαιδευτικὴ πολιτικὴ ὅλων τῶν ἀποχρώσεων της. Ὅπως δὲ ποτε εἶχε τὴν στήριξη τῆς ἀριστερᾶς, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἦταν δέσμια τῆς δυτικῆς ἐσχατολογίας καὶ τῆς ἰσοπεδώσεως ὅλων τῶν ἄλλων, ἐκτὸς τῶν δικῶν της, ἀξιών· ἡ ἀμφισβήτηση ἦταν καὶ παραμένει ἄγνωστη καὶ ὡς ἔννοια στὴν παγκόσμια καὶ στὴν ἑλληνικὴ ἀριστερὴ σκέψη ἀκόμη περισσότερο.

Τὸ πλέον σημαντικὸ εἶναι ἡ αὐθαίρετη ἀπόφαση τῆς ρυθμίσεως τῶν θεμάτων τῆς γλώσσας ἄνωθεν, μετὰ ἐντολὴν τοῦ ἀρχηγοῦ, ἔστω κι ἂν αὐτὸς καθωδηγεῖτο ἀπ' τὰς εἰς τὴν Ἑσπερίαν κέντρα τῆς Νέας Ὑόρκης, ἀλλὰ αὐτὰ ἦταν ἄγνωστα τότε· ἡ σπουδὴ καὶ ἡ ἀνταρχικότης ἀποκαλύπτει τὸ μέγεθος τῆς ὑπονομεύσεως τῆς ἑλληνικῆς. Ὅταν ἀκόμη καὶ ὁ Ἀλκιβιάδης, ὁ κυνικὸς καὶ ἀδίστακτος πολιτικὸς τοῦ πέμπτου αἰῶνος, ἀναγνωρίζει ὅτι, «τὸ ἑλληνίζειν παρὰ τούτων ἔγωγε ἔμαθον», τῶν πολλῶν, καὶ τοῦ ἀπαντάει ὁ Σωκράτης, «τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί», «τὰ ἑλληνικὰ τὰ ἔμαθα ἀπ' αὐτούς», ἀπ' τοὺς πολλούς, «οἱ πολλοὶ εἶναι οἱ καλοὶ διδάσκαλοι τῆς γλώσσας», εἶναι ἀδιανόητο αὐτὸ πὺ ἐγίνε μετὰ τὴν μεταμεσονύκτιον τροπολογία καὶ τὴν ἐκπαιδευτικὴν πολιτικὴν στὴν συνέχεια· ἀναπολώντας τις ἐξελίξεις κρίνεται ὅτι ἡ πλάστιγγα ζυγίζει πρὸς τὸν συνειδητὸ ἀφελληνισμὸν. Ἄλλωστε οἱ περισσότεροι ἀπ' τοὺς ἀριστεροὺς τῆς ἐποχῆς, μετὰ πρωταγωνιστικὸν ρόλον στὴν ἀντιδεξιὰ ἐκστρατεία, ἀμέσως σχεδὸν ἀποδέχθησαν τὴν ἐνταξίαν τους στὴν ὑπηρεσία τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς· ὅσοι εἶχαν περάσει στὸ ΠΑΣΟΚ καὶ στὰ ἄλλα κομματίδια ξιφουλκοῦσαν συνεχῶς κατὰ τῆς δεξιᾶς καὶ ἡ μοναδικὴ ἀντιαμερικανικὴ ἐνέργειά τους ἦταν ἡ συμμετοχὴ τους στὴν πορεία μέχρι τὴν πρεσβείαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν κατὰ τὴν ἐπέτειον τοῦ Πολυτεχνείου, καὶ τὴν μαζικὴν προσέλευσίν τους στὴν ἀριστερὴν κυβέρνησιν, ὡς συνέχεια τῶν ὀβιδιακῶν τους μεταμορφώσεων, ὅπως τις ζοῦμε καὶ στίς μέρες μας. Γνωστὰ ὅλα αὐτὰ, στὴν ἐνθύμησίν τους ἀποβλέπει ἡ ἐπανάληψιν...

Τὸ δεύτερο εἶναι ἡ συστηματικὴ ἐξαφάνιση τῆς ἐπιχειρηματικότητος στὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ ἔνταξη ὅλων στὸ ὑδροκέφαλο κράτος· εἶχε δύο πλεονεκτήματα στὰ χέρια τῆς ἡ νέας κυβέρνησης τοῦ 1981, τὰ τεράστια κονδύλια τῶν *Εὐρωπαϊκῶν Κοινοτήτων*, ἢ τῆς *Κοινῆς Ἀγορᾶς* ὅπως λεγόταν τότε, καὶ ἡ εὐκολία στὴν ἀντληση δανείων ἀπ' τὶς διεθνεῖς ἀγορές. Τὰ χρησιμοποίησε ἀμφότερα, μὲ ἀρκετὴ ἐπιτυχία, μὲ μοναδικὸ σκοπὸ τοὺς διορισμοὺς καὶ τὴν καλλιέργεια τῆς κρατικοδίαιτης νοοτροπίας· τὰ δημοσιονομικὰ στοιχεῖα εἶναι ἀποκαλυπτικὰ καὶ ἡ ἀπομύζηση τῶν ἀποθεματικῶν τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ *Ναυτικοῦ Ἀπομαχικοῦ Ταμείου* (NAT), τοῦ ταμείου ποὺ δὲν εἶχε χρεωκοπήσει οὔτε στὴν κατοχὴ, τὸ ἀποδεικνύουν. Στὰ πλαίσια τῆς πολιτικῆς αὐτῆς εἶναι ἀδιανόητο νὰ δεχθεῖ τὶς προτάσεις τῶν Ἰαπώνων, γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς πληροφορικῆς, διότι αὐτὸ σήμαινε τὴν ἀυτονόμησή της ἀπ' τὸν κυβερνητικὸ ἔλεγχο καὶ τὴν μετατροπὴ της σὲ πόλο ἑλξεως καὶ γιὰ ἄλλους κλάδους τῆς οἰκονομίας, ὁπότε χανόταν ἡ ἀπόλυτη κυβερνητικὴ διαχείρισή της. Ἄλλωστε δὲν ξεχνᾶμε καὶ τὸν Ὄργανισμὸ Ἀποκαταστάσεως Ἐπιχειρήσεων, γιὰ ὅλες ἐκεῖνες τὶς ἐταιρεῖες τὶς ὁποῖες κρατικοποιοῦσε, ἐπειδὴ ἦταν ζημιόγρονες, μὲ τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ τὶς ἀποκαθιστοῦσε ἀνταγωνιστικὲς καὶ θὰ τὶς πωλοῦσε σὲ ἐπιχειρηματίες· ἡ συνέχεια εἶναι γνωστὴ, οἱ ἐπιχειρήσεις αὐτὲς δέχθηκαν ἑκατοντάδες χιλιάδες διορισμοὺς στὶς ἐκλογὲς καὶ ἀργότερα ἔκλεισαν ὀριστικά, ὅπως καὶ ὁ Ὄργανισμὸς τους, μὲ τὴν Ἑλλάδα νὰ μένει χωρὶς ἀνταγωνιστικὲς ἐταιρεῖες. Τὸ ἀποτέλεσμα, ἡ ἐκτίναξη τοῦ δημοσίου χρέους καὶ τῆς ἀνεργίας καὶ ἡ χρεωκοπία τῆς χώρας, λίγο ἀργότερα. Αὐτὰ προστίθενται στὶς ὑπερατλαντικὲς ἐξαρτήσεις γιὰ τὴν πληροφορικὴ, δηλαδή, δὲν ἦταν τόσο ἀπλὸ τὸ θέμα...

Ἡ μεθόδευση γιὰ ἀφελληνισμό τοῦ τόπου ἦταν μᾶλλον ἡ χειρότερη καὶ ἡ πλέον συστηματικὴ στὴν ἑλληνικὴ ἱστορία· ἀποδεικνύεται ὅτι ὅλα ἦταν πλήρως προγραμματισμένα, ἀπ' τὴν ἐξαφάνιση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσας μέχρι τὴν διάλυση τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ἀποκοπὴ τῶν Ἑλλήνων ἀπ' τὶς προγονικὲς τους ρίζες. Ἡ μεθόδευση συνεχίσθηκε στὴν δεύτερη καὶ στὴν τρίτη σοσιαλιστικὴ κυβέρνησις, μὲ ἀποκορύφωσή της στὴν πρώτη φορὰ ἀριστερά· τὸ ἐρώτημα εἶναι ἕνα, τὸ γιὰτι ἀπέτυχε, ἐνῶ στὶς ἐκλογὲς φαινόταν ὅτι κέρδιζε τὴν πλειοψηφία καὶ τὸ ἐπίσημο κράτος, ἐνῶ καὶ ὁ χωλὸς τύπος, ἔντυπος καὶ ἠλεκτρονικός, ὑπηρετοῦσε πιστὰ τὸν ἀφελληνισμό, τουλάχιστον στὴν γλώσσα. Ἡ ἀπάντηση δὲν εἶναι εὐκόλη, ἀν καὶ ἡ ψῆφος εἶναι ἔκφραση τῆς πολιτικῆς βουλήσεως τῆς στιγμῆς καὶ συνήθως ὄχι ὠριμὴ ἀπόφαση· στὴν γλώσσα, ὅπως ἔχουμε προαναφέρει, ὁ ἀπλὸς κόσμος καὶ περισσότερο ὁ παπποῦς καὶ ἡ γιαγιά ἀντέδρασαν, ὅπως γνώριζαν καὶ δὲν ἀντικατέστησαν τὸ χρονικὸ ἐπίρρημα ἀμέσως μὲ τὸ τροπικὸ ἄμεσα. Ὅταν φωνάζει τὸ μικρὸ, «Τὸ γάλα μου γιαγιά;» «ἀμέσως χρυσό μου», λέει αὐτή· αὐτὸ μένει χαραγμένο στὴν μνήμη τοῦ πολὺ βαθύτερα ἀπ' τὶς ὁποῖες πολιτικὲς ἢ ἄλλες ἐπιλογὲς του, διότι τὸ ἴδιο ἀπαντᾷ κι ἡ νέα γυναῖκα στὸ παιδί της, τὴν γιαγιά της θυμᾶται κι ὄχι τὴν πολιτικὴν προπαγάνδα. Ἀλλὰ καὶ στὴν καθημερινὴ μας ζωὴ,

«ὄλοι μας λογιωτατίζουμε», κατὰ τὴν πρὸ τριακονταετίας πλύση ἐγκεφάλου· ἀκόμη καὶ στὰ σχολεῖα οἱ περισσότεροὶ δάσκαλοι καὶ καθηγητὲς ἀγνοοῦν τὸ ἐπίσημο πρόγραμμα καὶ διδάσκουν σωστὰ ἑλληνικὰ στὰ παιδιὰ μας. Ἄς μὴν ξεχνᾶμε καὶ κάτι ἄλλο ἱστορικῆς σημασίας· τὰ εὐρωπαϊκὰ κονδύλια γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῆς ἑλληνικῆς οἰκονομίας εἶναι τὰ περισσότερα ποῦ εἰσέρρευσαν στὴν χώρα, μετὰ ἀπὸ ἐκεῖνα κατὰ τὶς κατακτήσεις τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τοῦ Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου. Ὅλα σχεδὸν ἔξανεμίστηκαν σὲ καταναλωτικὲς δαπάνες, μὲ τὴν ἐξαιρέση τῶν ὀδικῶν ἀρτηριῶν, κι αὐτὲς προχώρησαν σὰν τὸν κάβουρα...

Οἱ ζωογόνες δυνάμεις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὅμως ἀποτελοῦν καὶ τὴν ἐλπίδα γιὰ τὴν ἀναγέννησή του· ὅπως ἀντέδρασαν στὸν ἀφελληνισμὸ καὶ πρωτοστάτησαν στὴν διατήρηση τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, μὲ ἀφορμὴ τὶς δυνατότητες τῆς δημιουργικῆς τῆς συνθέσεως, ἔτσι ἀντιδρῶν καὶ στὴν ἐσκεμμένη μεθόδευση χρεωκοπίας τῆς οἰκονομίας ἀπ’ τὴν ἀριστερὴ κυβέρνηση. Σὲ δημόσιο ἐπίπεδο ἡ ἀντίδραση γιὰ τὴν προάσπιση τῆς γλώσσης μας, τοῦ λόγου μας, ἔχει μεγαλύτερη πολιτικὴ βαρῦτητα ἀπ’ τὶς διαμαρτυρίες γιὰ τὴν οἰκονομικὴ ἐξαθλίωση, ἂν καὶ συμπληρωματικὰ παρεμβαίνουν αὐτὲς οἱ δύο δυνάμεις στὴν ἱστορία· ἐνισχύονται πάντοτε ἀπ’ τὶς ἄλλες δυνάμεις, ὅπως σήμερα τὴν ψηφιακὴ ἐπανάσταση καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶν δημιουργικῶν γλωσσῶν ὡς κινητηρίου δυνάμεως τῆς κοινωνίας στὴν ἐποχὴ μας. Ἡ ψηφιακὴ τεχνολογία διεισδύει ρωμαλέα στὰ Ἑλληνόπουλα, ἐντὸς καὶ ἐκτὸς Ἑλλάδος, καὶ μετατρέπεται στὸν καθαρώτατον ἥλιον τῆς λαμπρῆς νέας ἡμέρας...

Χρῆστος Ζ. Καρανίκας,
Καισαριανή, Σεπτέμβριος 2016

Ὁ ἀξιολύβαστος πρόεδρος

Ἐναν χρόνο τώρα τὸν ἀπασχολεῖ σοβαρὰ τὸ θέμα, ἀπ' τὴν ἡμέρα τῆς δημοσιεύσεως τοῦ, «Οἱ Ἀναζητήσεις τῶν Ἰαπώνων», εἰς τὸ ἔαν ἔπρεπε νὰ γνωστοποιήσει πρόσθετα στοιχεῖα ἀπ' τὴν ἐπίσκεψη τῶν μεγάλων ἐπιχειρηματιῶν τῆς χώρας τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἡλίου τὴν Ἀνοιξη τοῦ 1984 στὴν Ἑλλάδα· ἡ γραφὴ «Τῶν Ἀναζητήσεων...» ἦταν περισσότερο δοκιμακὴ καὶ δὲν εἶχε τὴν μορφή μελέτης, μὲ στοιχεῖα μᾶλλον ἱστορικοῦ ἀφηγήματος, ὡς ἀπάντηση στὴν μνημονιακὴ κρίση καὶ στὴν ὑπονόμευση τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας ἀπ' τὶς ἀριστερὲς κυβερνήσεις. Στὸ γεῦμα στὸν «Γεροφοίνικα εἶχαν προσκληθεῖ δυὸ τρεῖς Ἑλληνες κι ὁ ἐπιμελητὴς τῆς ἐρεῦνης, «Τί ἑλληνικὰ μιλάμε;» τῆς «Καθημερινῆς», μᾶλλον ἐπειδὴ εἶχε γράψει πολλὰ -ἂν καὶ ἀπὸ πλευρᾶς οὐσίας ἐλάχιστα, ἀλλ' ὅμως ἦταν καὶ στὰ πρῶτα βήματά της ἡ σχετικὴ ἐρευνα παγκοσμίως καὶ στὴν Ἑλλάδα φυσικά-, γιὰ τὴν διασύνδεση τῆς γλώσσης μὲ τὴν κυβερνητικὴ, ὅπως τὴν ἀποκαλοῦσαν ἀκόμη τότε καὶ μετονομάσθηκε σὲ πληροφορικὴ καὶ ψηφιακὴ ἐπανάσταση στὴ συνέχεια· μὲ τὸν Ἐπιτετραμμένο τῆς ἰαπωνικῆς πρεσβείας εἶχαν στενὲς σχέσεις -μὲ τὰ πολλὰ βρῆκε καὶ δύο κάρτες του, Ὀτανῆς Τοσινορῆς λεγόταν, κάπου θαμμένες, μετὰ ἀπὸ τριάντα τόσα χρόνια, ἦταν καλὸς φίλος κι ἤξερε καὶ ἀρκετὰ ἑλληνικά-, διότι εἶχε διαβάσει τὰ κείμενά του, συζητοῦσαν καὶ γιὰ τὰ ταξίδια του στὴν Ἰαπωνία, κι ἤθελε νὰ διερευνήσει τὸ θέμα, πού, ὅπως φάνηκε, κατέληξε στὴν ἐπίσκεψη τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Αὐθόρμητα, πάνω στὶς συζητήσεις τους, τοῦ ἀνέφερε τὴν ἱστορία μὲ τὶς Γκέϊσσες· εἶχε ἐνθουσιασθεῖ, θυμᾶται, καὶ τοῦ ἐξομολογήθηκε, ὅτι αὐτὴ ἡ λέσχη τῆς Ὀσάκα εἶναι ἀπ' τὶς παλαιότερες καὶ ἀνώτερες στὴν ἱεραρχία τῆς χώρας, διότι εἶναι καὶ κοντὰ στὴν Νάρα, τὴν πρώτη πρωτεύουσα τῆς Ἰαπωνίας, κι ὅτι αὐτὸς εἶχε πάει μόνο σὲ κατώτερες λέσχες· ἂν καὶ μὲ τὸν καιρὸ καὶ μὲ τὴν εἰσβολὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ τρόπου ζωῆς, διευκρίνισε, εἶχαν χάσει τὴν παλαιὰ τους αἵγλη οἱ λέσχες κι ὁ θεσμὸς τῆς γκέϊσσας κι ἔμειναν ἐλάχιστες μὲ καλὸ ὄνομα, μία ἀπ' τὶς ὁποῖες ἦταν κι ἡ «δική» του, κοντὰ στὴν πλατεῖα Νάμπα, τῆς δευτέρας πόλεως τῆς χώρας. Ἔτσι εἶχαν ἐξοικειωθεῖ, ἂν καὶ ὄχι γιὰ μακρὸ χρονικὸ διάστημα, διότι ἔμεινε λίγο καιρὸ στὴν Ἀθήνα, ἀλλὰ περισσότερο τὰ πολιτικὰ γεγονότα τῆς ἐποχῆς καὶ τὸ ἐπάγγελμά του τὸν ὑποχρέωναν νὰ περιορίσει τὶς διπλωματικὲς του ἐπαφές...

Θυμᾶται κάποιον πρωινό, ὅτι πῆρε τηλεφώνημά του, μὲ τὴν παράκληση, τὴν πάντα εὐγενέστατη τῆς φυλῆς του, γιὰ τὸ ἂν εἶναι διατεθειμένος νὰ συμμετάσχει σὲ ἕνα γεῦμα, μὲ μεγάλους ἐπιχειρηματίες ἀπ' τὴν Ἰαπωνία· δέχθηκε, καὶ τὴν συγκεκριμένη ἡμέρα καὶ ὥρα, ἦταν στὸν «Γεροφοίνικα», μὲ τοὺς Ἰάπωνες πάντα στὴν ὥρα τους, στὶς δύο τὸ μεσημέρι. Ἦταν πέντε ἐπιχειρηματίες διαφόρων ἡλικιῶν -μὲ τὸν μεγαλύτερο νὰ φαίνεται γύρω στὰ ὀγδόντα καὶ τὸν νεώτερο κάτω ἀπ' τὰ σαράντα-, ὁ Ὀτανῆς καὶ δύο τρεῖς Ἑλληνες, παράγοντες τῶν ἐφοπλιστικῶν κύκλων· ἡ συζήτηση γιὰ τὴν ἐπίσκεψή τους ἀπορρόφησε τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ

γεύματος, με έκδηλη τὴν χαρὰ στὸ πρόσωπο ὄλων, ὅτι βρῆκαν τελικὰ αὐτὸ ποὺ μανιωδῶς ἔψαχναν στὴν Δύση: τὸ κέντρο παραγωγῆς λογισμικοῦ, γιὰ τὸν συνεχῆ ἀνεφοδιασμό τους, τὸ ὁποῖο θὰ τοὺς ἐπέτρεπε τὴν διατήρηση τῆς πρωτοκαθεδρίας τους στὴν ἀνάπτυξη τῆς παγκοσμίου οἰκονομίας, καθὼς εἶχαν πλήρη ἐπίγνωση τοῦ γεγονότος, ὅπως ὁμολογοῦσαν οἱ ἴδιοι, ὅτι τελειώνει ἡ ἐποχὴ τῆς ἠλεκτρονικῆς τεχνολογίας κι ἔχει ἔρθει ἐκείνη τῆς κυβερνητικῆς, στὴν ὁποία ὑστεροῦσαν λόγω τῆς γλώσσης των· οἱ νεώτεροι, ἰδιαίτερος, ἦταν κατενθουσιασμένοι καὶ τὸ ἔδειχναν, στὸ πρόσωπό τους κυρίως καὶ στὰ λόγια τους ἐπίσης. Ἐὰν ἀπαντοῦσε καταφατικὰ ἡ Ἴντρακομ, στὶς τόσο δελεαστικὲς προτάσεις τους, δὲν εἶχαν ἀνάγκη κανέναν, καὶ κυρίως τὴν ἀμερικανικὴ κηδεμονία, λόγω τῆς ἐξαρτήσεώς τους ἀπ' τὴν Σίλικον Βάλλεϋ. Τὸ βλέπαμε αὐτὸ καὶ τὸ σχολιάζαμε μὲ μισόλογα οἱ τρεῖς Ἕλληνες.

Ὁ μεγαλύτερός τους ὅμως, ὁ ἀξιοσέβαστος στὸ ὕφος του καὶ λιτὸς στὸν λόγο του πρόεδρος, φαινόταν πολὺ σκεπτικὸς κι ἔδειχνε ὅτι δὲν συμεριζόταν τὴν αἰσιοδοξία ἢ τὸν ἐνθουσιασμό τῶν ἄλλων· ἔλεγε ἐλάχιστα ἢ καλύτερα μόνο μερικὲς λέξεις στὰ ἰαπωνικά, μᾶλλον μονολογώντας, ἀλλὰ διαπιστώσαμε οἱ Ἕλληνες ὅτι αὐτὸν τὸν παρακολουθοῦσε προσεκτικὰ. Στὴν ἀρχὴ τοῦ γεύματος, ὁ Ὄτανῆς τὸν εἶχε συστήσει σὲ ὄλους καὶ ἀνέφερε ὅτι μικρός, ὅταν ἦταν ἐμποροπλοίαρχος, πρὶν ἀπὸ εἴκοσι τόσα χρόνια, εἶχε γίνει δεκτὸς σὲ Λέσχη Γκεϊσσῶν στὴν Ὀσάκα· ὁ ἠλικιωμένος ρώτησε μόνο ποὺ ἦταν ἡ Λέσχη, κι ὅταν τοῦ ἀπάντησε στὰ ἀγγλικά φυσικὰ -ἤξερε λίγα κι ὄχι πολὺ καλά-, κούνησε τὸ κεφάλι του καὶ δὲν εἶπε τίποτε.

Ὅταν καταλάγιασε ἡ συζήτηση μὲ τοὺς ἄλλους, γιὰ τὴν συνεργασία τους μὲ τὴν Ἴντρακομ, ὁ πρόεδρος, γύρισε τὸ βλέμμα του σὲ ὄλους μας καὶ εἶπε στὰ ἰαπωνικά ποὺ τὰ μετέφρασε ὁ Ὄτανῆς: «Μακάρι νὰ ἐπαληθευθεῖ ὁ ἐνθουσιασμός σας. Θὰ τὸ δοῦμε!» Ὅλοι τους μείνανε σιωπηλοὶ καὶ περισσότερο οἱ ἄλλοι Γιαπωνέζοι. Ὁ ἴδιος γύρισε στὸν Ἰάπωνα διπλωμάτη καὶ τοῦ ζήτησε νὰ τὸν ρωτήσῃ, ἂν θυμᾶται τὸ ὄνομα τοῦ προέδρου τῆς Λέσχης· τοῦ ἀπάντησε ὄχι, ἀλλὰ ὅτι ἦταν περίπου 65 μὲ 70 ἐτῶν τότε, ἥρεμος καὶ μὲ βλέμμα ἀποφασιστικό, ὅπως ἔδειχνε, καὶ ντυμένος μὲ τὴν παραδοσιακὴ του στολή, ὅπως καὶ ὁ δεύτερος ἀπ' τὸ συμβούλιο, μὲ τὸν ὁποῖο συναντήθηκε στὸ μπάρ ὁ τρίτος, καὶ τοῦ τὸν γνώρισε, ἕνας νέος κάτω τῶν τριάντα, γυμναστῆς τὸ ἐπάγγελμα. Τὸν νεαρό, τὸν εἶχε γνωρίσει στὴν ὑπόγεια πόλη τοῦ μετρό τῆς πλατείας Νάμπα, ὅπου ἔπαιζε πατσίγκο κι ἔπαιζε κι ὁ Γιαπωνέζος δίπλα του· αὐτὸς κέρδιζε, κέρδιζε συνέχεια κι ἔρχονταν μὲ τοὺς κουβάδες καὶ τοῦ ἔπαιρναν τὶς μπίλιες καὶ γέμιζαν τὸ μηχανῆμα μὲ νέες· κέρδιζε, κέρδιζε, κέρδιζε, γιὰ πρώτη καὶ τελευταία φορὰ στὴν ζωὴ του, εἶπε, σὲ τυχερὰ παιχνίδια, οὔτε θυμᾶται πόσα. Μόνο κάποια στιγμή, τοῦ λέει ὁ διπλανός του: «Σταμάτα, ἀρκετὰ κέρδισες!»

Σταμάτησε, εἰσέπραξε τὰ λεφτά, πάνω ἀπὸ πεντακόσιες περίπου χιλιάδες γιέν, ἂν θυμᾶται καλά, ἢ καὶ περισσότερα, καὶ βγῆκαν στὴν πλατεῖα. Ἐκεῖ τοῦ λέει: «Πᾶμε νὰ σὲ κεράσω». «Ὅχι, τοῦ ἀπαντάει, νὰ σὲ κεράσω ἐγώ, τόσα λεφτὰ κέρδισα!» Καθίσαν σὲ ἕνα καφέ καὶ γνωρίστηκαν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ναυτικὸς Ἕλληνας κι ὁ

Γιαπωνέζος γυμναστής. Είπαν πολλά, ἀλλὰ στὴ συνέχεια, τοῦ λέει: «Πᾶμε σ' ἓνα μπάρ». «Πᾶμε», ἀπαντάει· πῆγαν, τρεῖς τέσσερες δρόμους πὶὸ πέρα, σ' ἓνα δρομάκι, πρὸς τὴν πλατεῖα Ὀσάκα, κι ἐκεῖ ἦρθε ὁ φίλος του σὲ λίγο, γύρω στὰ σαράντα καὶ συζητοῦσαν. Κάτι λένε μεταξύ τους, παίρνει κάπου τηλέφωνο ὁ φίλος του, καὶ τοῦ προτείνουν: «Ἐρχεσαι σὲ Λέσχη Γκεϊσσῶν;» Μένει αὐτός, «Μά, ἀφοῦ ἀπαγορεύεται, εἶπε, σὲ ξένους;» «Μὴ σὲ νοιάζει, ἔρχεσαι;» ἐπιμένουν. «Ἐρχομαι». Φεύγει ὁ φίλος καὶ σὲ λίγη ὥρα πᾶνε. «Στὴν εἴσοδο ἦταν ὁ φίλος, ντυμένος μὲ τὴν στολή του, καὶ ἀμέσως μετὰ ἐμφανίσθηκε κι ὁ πρόεδρος, ἀξιοσέβαστος καὶ ἐπιβλητικός, ὑποκλινόσουν μπροστὰ του».

Ὁ πρόεδρος παρακολουθοῦσε προσεκτικά, δὲν ἔλεγε τίποτε, οἱ ἄλλοι ἐπίσης. Μένει γιὰ λίγο σιωπηλὸς καὶ λέει στὰ ἰαπωνικά: «Τὴν γνωρίζω τὴν ἱστορία, ἦσουν αὐτὸς ὁ πρῶτος Λευκὸς καὶ ξένος ποὺ ἔγινε δεκτὸς στὴν Λέσχη μας. Ἐγὼ ἀπουσίαζα ἐκεῖνες τὶς μέρες κι ὅταν γύρισα, μοῦ τὴν διηγήθηκε ὁ πρόεδρος τὴν ἱστορία, ἦμουν στενὸς φίλος του κι αὐτὸς πιστὸς πατριώτης. Εἶχε συζητηθεῖ πάρα πολὺ ἡ παρουσία σου. Κι ὅπως σὲ κοιτάζω τώρα, μοῦ θυμίζεις τὴν περιγραφή τους, ἀκριβῶς, ὅπως μοῦ τὴν εἶχαν κάνει».

Ὁ ἴδιος, Καισαριανή, Νοέμβριος 2017.

ΥΓ1.

Ἡ συνέχεια εἶναι γνωστή, ἡ Ἰντρακομ δὲν ἀπάντησε κἂν στὴν πρόταση, οὔτε ἡ κυβέρνηση.

Ὁ ἀξιοσέβαστος πρόεδρος, ἦταν πρόεδρος τῆς Ματσουσίτα καὶ τῆς Panasonic.